

2-32 ΑΦΙΕΡΩΜΑ

● Ο φωτογράφος Τάκης Τλούπας. Σεμνός καλλιτέχνης συνέβαλε με το έργο του στη διαμόρφωση της μεταπολεμικής φωτογραφίας στην Ελλάδα.

● Η φωτογραφία του είναι ελληνική. Το έργο του καθαρό και δημιουργικό αποτυπώνει την ομορφιά της φύσης και το σκληρό μόχθο της ζωής.

● Γνήσιος και αυθεντικός. Αποτύπωσε στο χαρτί στιγμές και ώρες που μόνο η μνήμη και η καρδιά ξέρουν να φυλάσσουν.

● Λυρικός φωτογράφος. «Τραγούδησε» με τη φωτογραφική του μηχανή ανθρώπους και βουνά της αγαπημένης του Θεσσαλίας.

● Τα πορτρέτα του Τλούπα οδηγούν τον θεατή σε άμεσο διάλογο με το αίνιγμα του προσώπου και των χαρακτηριστήρων του.

● Με τη γλώσσα της φωτογραφίας. Δημιουργικό ένστικτο, συνέπεια, τρυφερότητα και ευαισθησία, χαρακτηρίζουν τον Τάκη Τλούπα.

● Οι άνθρωποι της γης. Η συμπαντική απλότητα και ομορφιά του αγροτικού κόσμου με τη φωτογραφική ματιά του Τάκη Τλούπα.

● Τα αγαπημένα του «Αρχαία». Ανακάλυψε, διέσωσε και φωτογράφησε με αγάπη προϊστορικές αρχαιότητες της Θεσσαλίας.

● «Ο αδελφός μου ο Τάκης». Ανέκδοτο γράμμα από τον γλύπτη Φιλόλαο για τον μεγάλο Λαοισαίο καλλιτέχνη, Τάκη Τλούπα.

Φωτογραφία εξωφύλλου: «Ο Οδυσσέας στη βροχή», 1977.

Υπεύθυνος «Επτά Ημερών»:
ΒΗΣ. ΣΤΑΥΡΑΚΑΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ο φωτογράφος Τάκης Τλούπας

Σεμνός καλλιτέχνης συνέβαλε με το έργο του στη διαμόρφωση
της μεταπολεμικής φωτογραφίας στην Ελλάδα

Ο Τάκης Τλούπας με τη βέσπα του, το 1954. Με αυτήν όργωσε την Ελλάδα, έφθασε έως το Νταχάου και πήγε την Αριστέα στην εκκλησία, την ημέρα του γάμου τους.

ΟΤΑΝ ο Τάκης Τλούπας έγινε πενήντα χρόνων, λογάρισε πόσες Κυριακές του έμεναν να ζήσει ακόμη. Κατέληξε στις εκατόν πενήντα. «Είναι λίγες», είπε στην οικογένειά του. «Δεν τις παραχωρώ σε κανέναν». Από τότε πέρασαν είκοσι πέντε χρόνια. «Βλέπετε, άρχισε να μετράει πολύ νωρίς», λέει η Αριστέα, γελώντας με τα τεχνάσματα που επινοεί ο σύ-

ζυγός της προκειμένου να συνεχίσει να ζει με τον τρόπο που επέλεξε από

Επιμέλεια αφιερώματος:
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΡΑΪΟΥ

τότε που πρωτόπιασε στα χέρια του φωτογραφική μηχανή. Να εγκαταλείπει δηλαδή την πόλη για να ανεβεί

στον Ολυμπο ή τον Κίσαβο, να περπατήσει δίπλα στον Πηνεϊό, να φωτογραφίσει και να χαρεί τη φύση όσο περισσότερο μπορεί.

Γεννημένος στη Λάρισα στις 23 Ιανουαρίου του 1920, ο Τάκης Τλούπας έμαθε την πρώτη του τέχνη, βοηθώντας τον επιπλοποιό πατέρα του. Θα πρέπει να ήταν πολύ μικρός γιατί θυμάται ότι δεν σπριζόταν κα-

λά όταν δούλευε στον πάγκο του ξυλουργείου, από όπου έπεσε αρκετές φορές. Μεγαλώνοντας, έκανε σκαλίσματα σε έπιπλα του πατέρα του, γιατί στην πόλη δεν υπήρχε ξυλογλύπτης. Επάγγελμα που άρχισε να ασκεί στα δεκαοκτώ του χρόνια, όταν την εργασία εκτίμησαν οι επιπλοποιοί της πόλης.

Κατοχή

«Στον πόλεμο, το έπιπλο χάθηκε», διηγείται ο Τάκης Τλούπας. «Τότε άρχισα να βοηθάω έναν επαγγελματία φωτογράφο, ο οποίος εμφάνιζε φιλμ Γερμανών και Ιταλών στρατιωτών. Οι τελευταίοι έφερναν στο φωτογραφείο τότε λίγη ζάχαρη, τότε καμιά πανιότα ή μια μικρή κονσέρβα που έκλεβαν, και κάπως πορευόμασταν». Η σχέση του όμως με τη φωτογραφία ξεκίνησε νωρίτερα, το 1938, όταν πρωτανέβηκε στον Ολυμπο με τον Ορειβατικό Σύλλογο Λαρίσης.

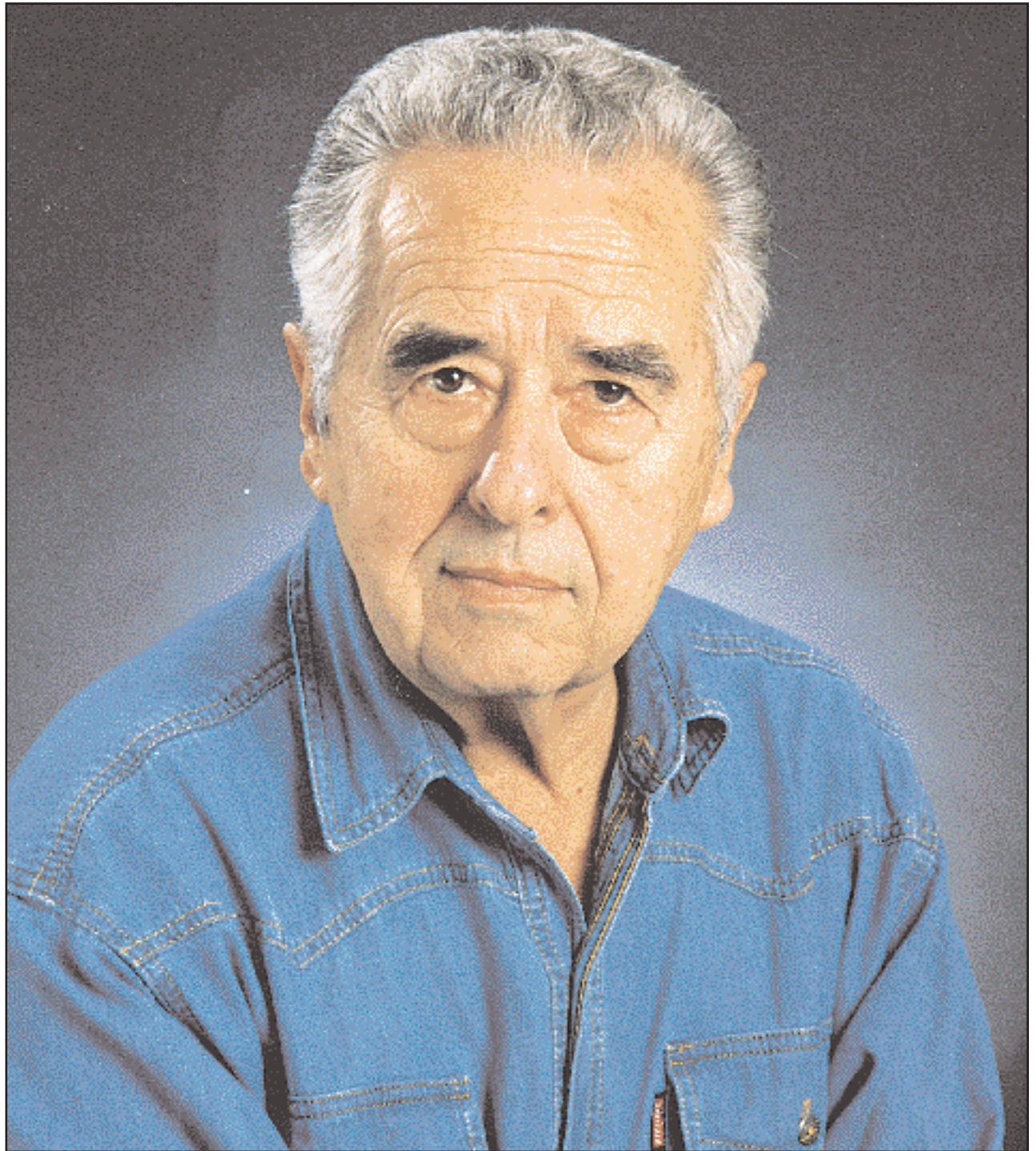
«Ήταν μοναδική εμπειρία. Εως τότε δεν ξέραμε τίποτε άλλο, πέρα από το να πηγαίνουμε στο γήπεδο, να πηδάμε τον τοίχο γιατί δεν είχαμε τα λεφτά του εισιτηρίου, και να βλέπουμε κάποιον αγώνα. Ξαφνικά βρέθηκα με ανθρώπους που είχαν τελείως διαφορετικά ενδιαφέροντα. Ήμουν ενθουσιασμένος», θυμάται ο Τάκης Τλούπας. «Πρόεδρος του συλλόγου ήταν ο καθηγητής Ανέστης Καίρης, ένας σοφός άνθρωπος, φίλος με τους μαθητές. Έκανε μελέτες για τα κολεόπτερα του Κισσάβου και όταν ανεβαίναμε στο βουνό μας έδινε γυάλινους σωλήνες όπου κλείναμε έντομα για την έρευνά του. Στις εκδρομές αυτές είδα ανθρώπους με φωτογραφικές μηχανές».

Αυτοδίδακτος

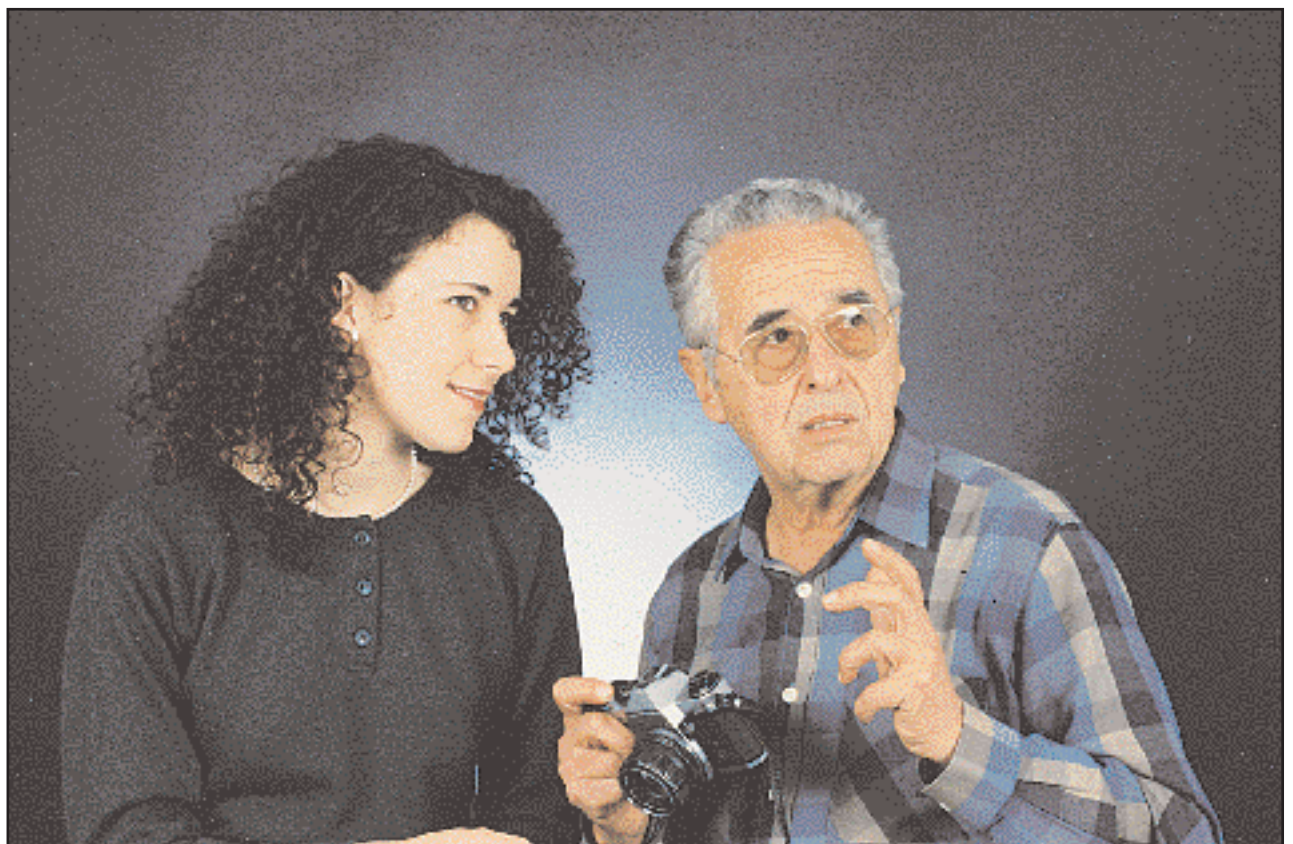
Ετσι αποφάσισε να αγοράσει την πρώτη του μηχανή, την οποία τοποθετούσε σε ξύλινο κουτάκι, φτιαγμένο από τον ίδιο, για να μην χτυπιέται όταν ανέβαινε στο βουνό. Με αυτήν έκανε τις πρώτες του φωτογραφίες, ενώ ταυτόχρονα μάθαινε να τυπώνει, τέχνη που κατείχε καλά όταν έφυγαν οι Γερμανοί. Σιγά σιγά τον έμαθαν οι συντοπίτες του και άρχισε να εργάζεται ως φωτογράφος, με μοναδικό εξοπλισμό ένα σκοτεινό θάλαμο. «Ποτέ δεν είχα ιδιαίτερα εργαλεία», λέει ο αυτοδίδακτος φωτογράφος, ενθουσιάζοντας τα πρώτα φίλτρα που χρησιμοποίησε για να «γράψουν» τα σύννεφα. Τα απόκτησε ύστερα από ένα βομβαρδισμό, όταν ξεδιάλεξε κίτρινα, μπλε και κόκκινα κομμάτια, από τα σπασμένα τζάμια - βιτρό του Αγίου Αχιλλείου.

Μετά τον πόλεμο, δημιουργήθηκαν δουλειές που επέτρεψαν στον Λαρισαίο φωτογράφο να εκπληρώσει ένα μεγάλο του όνειρο: να γνωρίσει τον τόπο του επισκεπτόμενος απρόσιτες, την εποχή εκείνη, περιοχές. Πρώτα ταξίδεψε με αποστολές του Ερυθρού Σταυρού για να καταγράψει το έργο τους σε απομακρυσμένα χωριά. Στη συνέχεια φωτογράφησε κατασκευές φραγμάτων, γεφυρών, κ.ά., για λογαριασμό των αρμόδιων υπουργείων. Αργότερα απθανάτισε με το φακό του τη θεα-

Συνέχεια στην 4η σελίδα

Ο Τάκης Τλούπας σήμερα (επάνω). Διδάσκοντας τα μυστικά της φωτογραφίας στην κόρη του Βάνια (κάτω).

Γυναίκες στο παζάρι Τρικάλων με απλωμένη την πραμάτεια τους. 1965.

Μοναδικές οι εικόνες που διέσωσε ο φακός του Τάκη Τλούπα, από τη Λάρισα του χτες. Στη φωτογραφία, η πλατεία Ταχυδρομείου, το 1950.

Συνέχεια από την 3η σελίδα

ματική μεταβολή που προκάλεσαν στη Θεσσαλία έργα όπως οι αποξηράνσεις των ελών.

«Ιπτάμενος»

Το 1953 έγινε «ιπτάμενος», όπως λέει με την αφοπλιστική του απλότητα ο φωτογράφος που οι φίλοι του χαρακτηρίζουν σεμνό. Αγόρασε τη βέσπα με την οποία έφθασε έως το Νταχάου, πήγε την Αριστεά στην εκκλησία τη μέρα του γάμου τους και όργωσε την ελληνική γη. Τι φωτογράφιζε τότε ο Τλούπας; «Ό,τι ήταν ωραίο. Δεν αντέχω να αποτυπώνω με το φακό τη θλίψη» ομολογεί. «Έχω φωτογραφίσει ζαλικωμένες γυναίκες, κουρασμένους εργάτες και αγρότες. Στάθηκα πάνω στο φουκαρά, στον πεινασμένο και στο μεγάλο αγώνα για τη ζωή. Δεν θα μπορούσα, όμως, για παράδειγμα να φωτογραφίσω αδικημένα τυφλά παιδιά». Το 1961 αγόρασε το πρώτο αυτοκίνητο. Ένα ντεσεβό με το οποίο ακολουθούσε τους Βλάχους όταν ανέβαιναν στους Καλαρίτες και το Νέγκρι. Στους καταυλισμούς των Βλάχων πήγαινε συχνά με τον Κώστα Μπαλάφα, με τον οποίο ταξίδεψαν και αλλού. Και όταν νύχτωνε, έβγαζαν τα καθίσματα του ντεσεβό όπου τοποθετούσαν ένα φουσκωτό στρώμα για να κοιμηθούν.

Αυτή τη ζωή επέλεξε ο Τάκης

Εικόνα σεληνιακού τοπίου παρουσίαζε η λίμνη της Κάρλας, τον πρώτο χρόνο της αποξήρανσής της (1962). Στη φωτογραφία ο Τάκης Τλούπας με το πρώτο «Ντεσεβό» του.

Τλούπας για να διασώσει με το φακό του εικόνες που έβλεπε να χάνονται από μέρα σε μέρα. Έτσι διέσωσε την εικόνα που παρουσίαζε η λίμνη της Κάρλας, με τους ψαράδες και τις στημένες μέσα στο νερό καλύβες από καλάμια, πριν αποξηρανθεί. Και ή-

ταν ο φακός του που αποτύπωσε τις στρογγυλές καλύβες των Σαρακατσάνων, λίγο πριν αλλάξει ριζικά ο τρόπος ζωής τους, όταν απέκτησαν δική τους γη.

Μειλίχιος και λιγομίλητος, ο Τάκης Τλούπας συγκράτησε από την εποχή

αυτή τους ήρεμους και περισσότερο εναρμονισμένους με τη φύση ρυθμούς ζωής. Ίσως γι' αυτό είναι ακούραστος και γρήγορος, χωρίς ποτέ να δείχνει βιαστικός. Ταυτόχρονα, σαν αληθινός καλλιτέχνης, είναι εφευρετικός. Όταν χρειάστηκε σκι, αντέγραψε τον εξοπλισμό των ξένων χιονοδρόμων στον Ολυμπο, ενώ για ψάρεμα πήγαινε με τις βάρκες που ναυπήγησε ο ίδιος, τρεις τον αριθμό. Οσον αφορά τη φιλέρευνη φύση του, γι' αυτήν μαρτυρούν οι προϊστορικές αρχαιότητες που ανακάλυψε στη Θεσσαλική γη.

Δεινός πεζοπόρος, ο Τάκης Τλούπας όργωσε τις όχθες του Πηνειού και το έδαφος της Θεσσαλίας, όπου ανακάλυψε λίθινα εργαλεία και μοναδικά ειδώλια νεολιθικής εποχής. Εχοντας άδεια συλλέκτη, διέσωσε προϊστορικά ευρήματα που υπήρξαν πολύτιμα για τις μελέτες των αρχαιολόγων. Ωστόσο, το 1992 του απέσπασαν τη συλλογή του, που μένει αναξιοποίητη στο υπόγειο κάποιας αρχαιολογικής υπηρεσίας. Οπως παραμένει αναξιοποίητη και η καταγραφή των άγνωστων κάστρων, ερείπια των οποίων ανακαλύπτει μόνος ή με φίλους του, στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας.

Παρ' όλα αυτά, συνεχίζει να διασώζει ό,τι μπορεί. Άλλοτε στον Πηνειό όπου προϊστορικά αντικείμενα γίνονται χαλίκι ή άμμος για οικοδο-

μές. Άλλοτε πάλι, φωτογραφίζοντας τα τελευταία λιθανάγλυφα σε εκκλησίες ή κρήνες όπου συχνά σώζεται και το όνομα του λαϊκού τεχνίτη, με επιγραφές του τύπου «Αρχικτίστου μάστορο Γιώργη εκ Ζουπάν».

Εκδόσεις

Τα τελευταία θα μπορούσαν να παρουσιαστούν σε λεύκωμα, εάν βρισκόταν χρηματοδότης, αφού οι φωτογραφίες και τα συνοδευτικά κείμενα είναι έτοιμα. Με τον τρόπο αυτό θα σωζόταν μια μορφή λαϊκής τέχνης, όπως σώθηκαν, μέσα από φωτογραφίες του Τλούπα, εικόνες της παλιάς Λάρισας στο Βιβλίο «Λάρισα. Εικόνες του χθες» (εκδ. 1994). Οπως σώθηκαν οι μοναδικές εικόνες από την αγροτική ζωή της Θεσσαλίας στο βιβλίο του Κώστα Βρεττάκου «Γη των Ανθρώπων» (εκδ. «Τρία Φύλλα», 1981) και η παλιά ομορφιά του μαχαλά Βαρούσι Τρικάλων, στο ομώνυμο βιβλίο της Μαρούλας Κλιάφα και της Φανής Τσαπάλα-Βαρδούλη (εκδ. «Γνώση», 1988).

Τι θα κάνει το ανεκτίμητο φωτογραφικό του αρχείο; «Οι φωτογραφίες είναι εδώ. Εάν υπάρχει διάθεση, μπορεί να αξιοποιηθεί», απαντά ο Τάκης Τλούπας. Και είναι ευτυχής που όλο αυτό το υλικό έχει ταξινομηθεί από τη Βάνια, τη μικρότερη από τις δύο κόρες του, που ακολούθησε το επάγγελμα του πατέρα.

Γερόντισσα στον καταυλισμό των Βλάχων στο Νέγκρι, στα σύνορα των νομών Ιωαννίνων και Τρικάλων. 1974.

Η φωτογραφία του είναι ελληνική

Το έργο του καθαρό και δημιουργικό αποτυπώνει την ομορφιά της φύσης και το σκληρό μόχθο της ζωής

«Το βιαστικό μάζεμα». Τερψιθέα Λαρίσης, 1946.

Του **Κώστα Μπαλάφα**

Ο ΤΑΚΗΣ Τλούπας είναι ο ωραιολάτρης φωτογράφος. Πρωτανταμώσαμε πριν από 50 χρόνια, αμέσως μετά τον πόλεμο, μιλήσαμε για φωτογραφία –παιδιά ακόμα– και κάναμε σχέδια για το μέλλον. Ποτέ όμως η ζωή δεν δίνει ό,τι η νιότη υπόσχεται και καθένας μας πήρε το δικό του δρόμο, φορτωμένος με τα δικά του βιώματα και τους κοινωνικούς προβληματισμούς.

Ο Τλούπας ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη φωτογραφία, χωρίς όμως να τον επηρεάσουν οι εμπορικοί ανταγωνισμοί και οι ανάγκες του ανελήθου βιοπορισμού. Υπήρξε με τη συνέπεια του χρέους και της ευθύνης το πηγαίο του ταλέντο, καταχώρησε φωτογραφικά με ποιητική ευαισθησία τον κόσμο του θεσσαλικού βουνού και κάμπου, κι έμεινε αγνός και καθαρός όπως γεννήθηκε. Η φωτογραφία του είναι γνήσια, καθαρή, δημιουργική, είναι ελληνική.

Δουλεύει με δονούμενη ευαισθησία και ονειρική φαντασία που συλλειτουργούν με αρμονία στην αποτύπωση των οπτικών του οραμάτων που αντλούνται απ' την ομορφιά της φύσης και το σκληρό μόχθο της ζωής σ' ένα άχραντο ήθος και ασύλληπτη ευγένεια. Πληθωρικό και πολύμορφο είναι το έργο του και διαπνέεται από έναν άκρατο λυρισμό που υμνεί το θεσσαλικό τοπίο και τον κόσμο του.

Η φωτογραφία του είναι εικόνα, είναι η μετουσίωση της πραγματικότητας, μια αισθητική μετάπλαση του φυσικού στοιχείου με την ονειρική γλώσσα της τέχνης.

Αλάνθαστο αισθητήριο

Τα οπτικά οράματα του Τλούπα μοιάζουν με την ψυχική ευφορία των λαϊκών δημιουργών που υπακούνε μόνο τη φωνή του νου και της καρδιάς, αυτό το αλάνθαστο αισθητήριο, το ένστικτο της καλλιτεχνικής πραγμάτωσης που κρυσταλλώνει το προσωπικό ύφος στην τέχνη. Είναι και ο ίδιος γνήσιο παιδί δικό τους από καταγωγή και φύτρα ταλιαδόρων. Στα πρώτα του χρόνια μπήκε στο μαστόρεμα του ξύλου κοντά στον πατέρα του που σκάλιζε μουσάντρες αρχοντικών και τέμπλα εκκλησιών.

Όμως τα χρόνια περνούν και οι καιροί αλλάζουν και τον Τάκη Τλούπα τον έχασε η λαϊκή τέχνη, για να τον κερδίσει η φωτογραφία. Απ' τα νεανικά του χρόνια ξεκίνησε φωτογραφίζοντας τις πολυδαίδαλες φυσικές ομορφιές που πάντα τον γοήτευαν, τις αχνές βουνοκορφές με τα έντονα περιγράμματα του πρώτου πλάνου που ξεχωρίζουν δυναμικά όπως προβάλλονται στον ομιχλώδη ορίζοντα. Είναι η τεχνική που του ταιριάζει και την δουλεύει με μαστοριά για να δώσει έκφραση στη χυμώδη

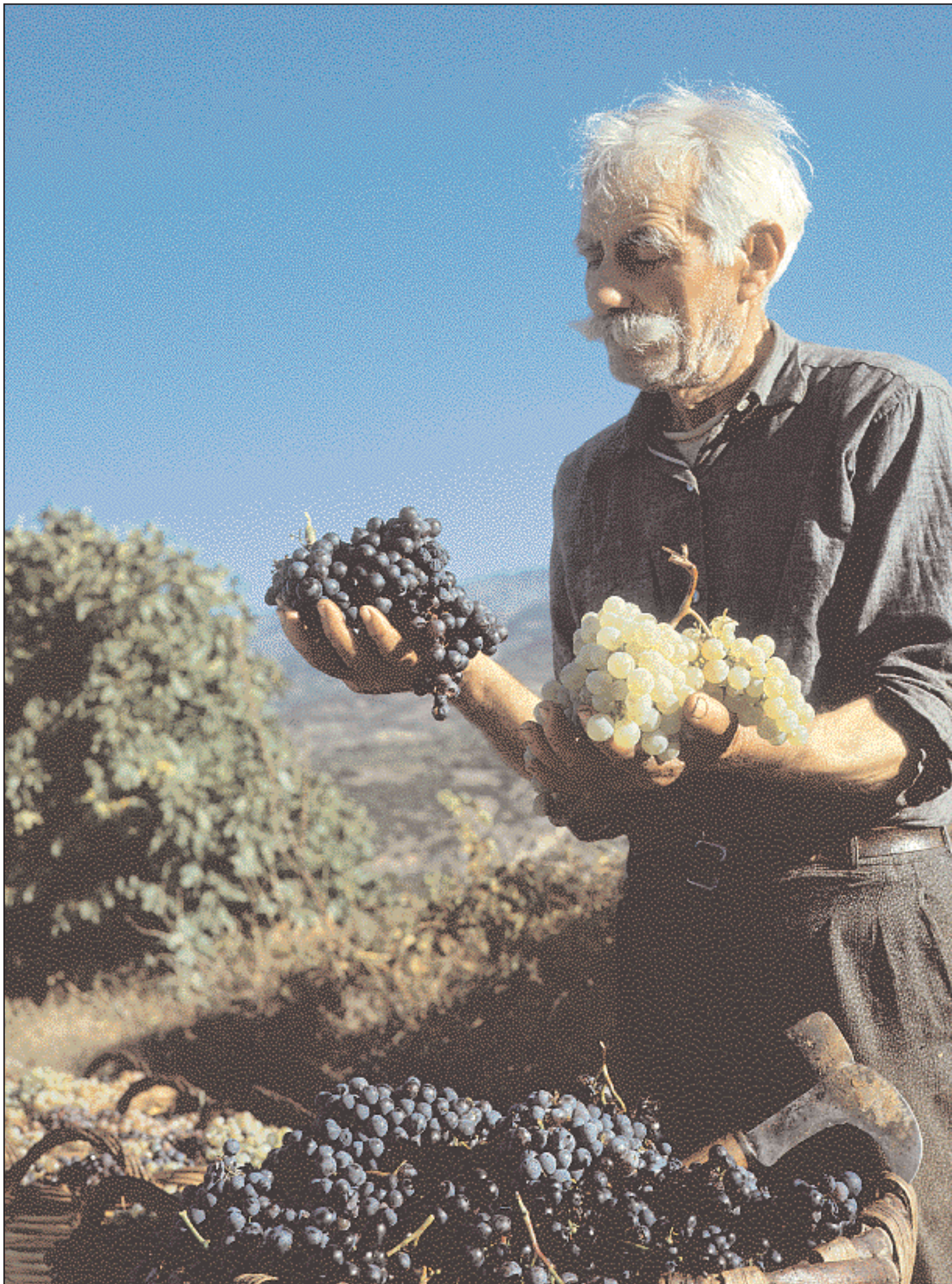
Συνέχεια στην 10η σελίδα

Γούνιτσα Λαρίσης, 1958. Παιδιά γεμίζουν δοχεία με νερό από τον Πηνειό.

Γυναίκες με παραδοσιακές ενδυμασίες στο Μέτσοβο, 1974.

Γέροντας στη Ραψάνη Λαρίσης που φημίζεται για το κρασί της, 1969.

Συνέχεια από την 6η σελίδα

ζωή του κάμπου και τον φιδοσέρνει ο Πηνειός που στη δονούμενη ατμόσφαιρα απ' την ανάσα της εύφορης γης με το φρεσκοκομμένο χρώμα στ' αγιάζι της αυγής. Ολα υποτάσσονται στο καλλιτεχνικό του αισθητήριο και σαν από ένστικτο αλληλομαγνητίζονται και συνθέτουν το καλλιτέχνημα. Στους θεματικούς τους κύκλους και στη συνθετική δομή της εικόνας πρυτανεύει η γαλήνια οριζόντια του κάμπου που τέμνεται απ' την αυστηρή κάθετη των βουνών και ανάμεσα στα δύο δεσπόζει έντονα η ανθρώπινη παρουσία. Σε τέτοιους γοητευτικούς δρόμους μας οδηγεί η δουλειά του Τάκη Τλούπα.

Φιγούρες του μόχθου

Στο έργο που διακρίνουμε ακόμα τις κυρτωμένες φιγούρες του μόχθου με τ' αυλακωμένα πρόσωπα απ' τον χρόνο και τον κάματο να οργώνουν την αγορά με τη λιγοστή πραγματεία στα βδομαδιάτικα παζάρια. Μεροκαματιάρηδες της οικοδομής και δουλευτάδες της γης με τα ροζιασμένα χέρια της αποσταμένης αγροτιάς και της τυρανισμένης μαστοράντζας, με σφηνωμένο χρώμα στα νύχια και το καταϊδρωμένο μέτωπο να σφουγγίζουν με την παλάμη το μουσκεμένο πρόσωπο και να ψελλίζουν το «Δόξα σοι ο Θεός», κοιτάζοντας τον ουρανό στο σώσιμο της ημέρας.

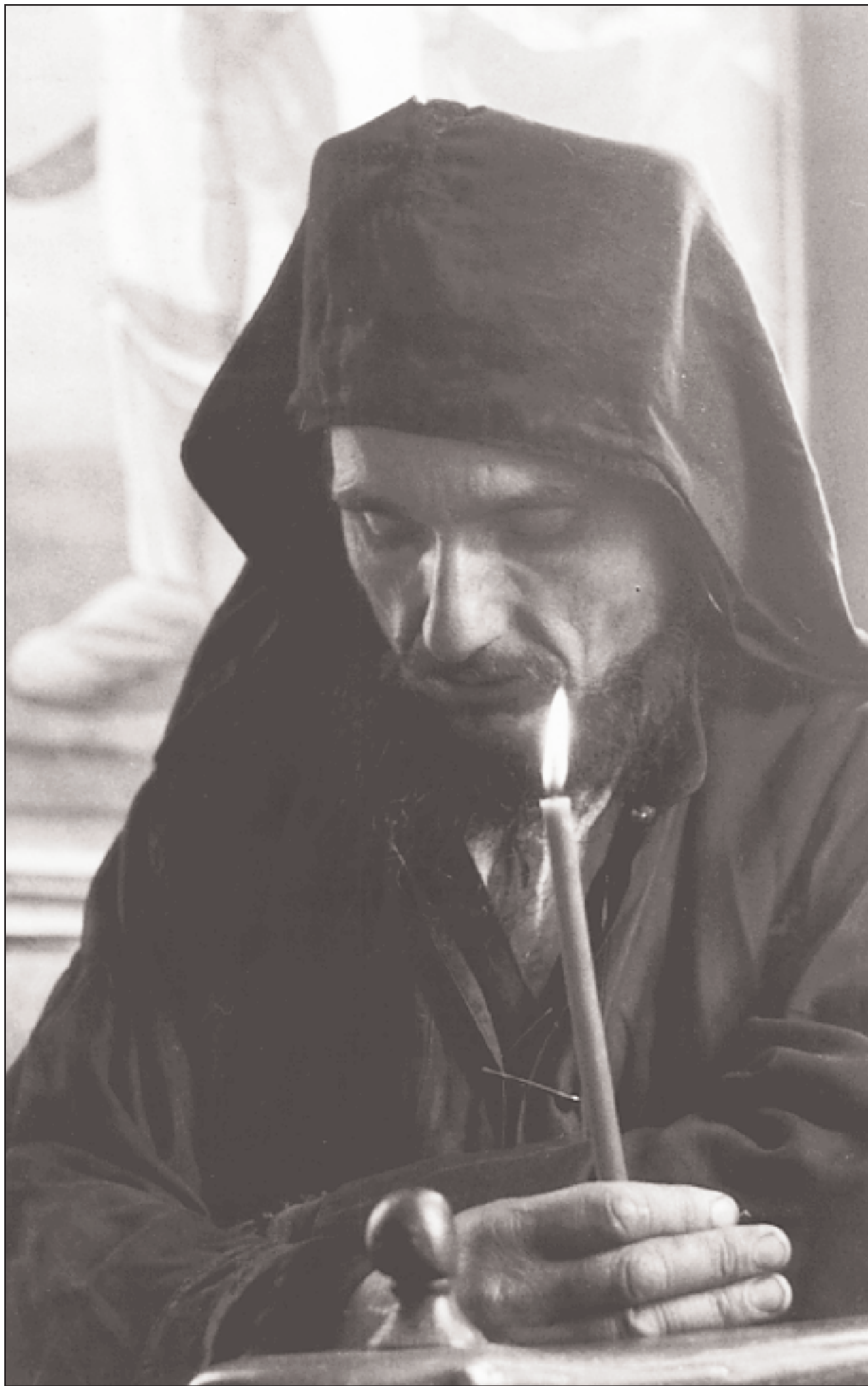
Κι ακόμα τσελιγγάδες που κατηφορίζουν από τα βουνά με τα κοπάδια κι αντιμετωπίζουν κατάμουτρα τους καιρούς και κακουχίες είναι το υλικό της φωτογραφικής του θεματολογίας. Είναι ανάγλυφη η εικόνα των απλών ανθρώπων στον αγώνα τους για το βαθύ μυστήριο της ύπαρξης και της ζωής.

Ο Τλούπας είναι ο ελεύθερος στοχαστής, μακριά απ' την αλλοτρίωση των συμβιβασμών. Έχει τη δική του πορεία στην καλλιτεχνική έκφραση και πορεύεται μεταξύ ονειρικού και πραγματικού για το ωραίο και το καλό, ανάμεσα στα παιχνίδια της φύσης και τον αγώνα της ζωής. Μαγεύεται απ' την ομορφιά της τέχνης, θαρρείς και κρυφομιλεί ερωτικά καθώς βλέπει το έργο του.

Οραματιστής

Στο θεματολόγιό του περιλαμβάνονται ακόμα οι ψηλές βουνοκορφές του Ολύμπου και του Κίτσαβου, τα ορμητικά ρυάκια με τα γάργαρα νερά, οι δαντελωτές ακρογιαλιές του Αιγαίου με τ' αγριοπούλια και τα γριγριά ν' αρμενίζουν με την καλή ψαριά στα καταγάλα νερά. Σκηνές αγνές και γλαφυρές με ποιότητα που ζωντανεύουν και προκαλούν συναισθήματα χαράς και ομορφιάς, που μόνο η καλλιτεχνική φωτογραφία με τη λεπτή της ευαισθησία μπορεί να αποδώσει. Δεν είναι ο κυνηγός του φανταχτερού που θα εντυπωσιάσει, αλλά προσεγγίζει το θέμα του με μεγάλη σκέψη και φωτογραφική λογική. Είναι ο οραματιστής που απομονώνει και καταγράφει με εντιμότητα τα οπτικά του οράματα.

Στο Άγιον Όρος καταχώρησε με ευλάβεια το σιωπηλό δράμα του μοναχού την ώρα του αποχωρισμού με

Αγιορείτης μοναχός στη μονή Χιλανδαρίου, 1969.

τον γέροντά του, που μ' αυτόν τον συνδέαν κοινοί προβληματισμοί και κοινή μοίρα. Στέκει γονατιστός στο ίδιο στρώμα, μπροστά στο ιερό σκήνωμα, μ' ένα αγιοκέρι στο χέρι και κλαίει μόνος ο αδελφός του αδελφό.

Ο Τάκης Τλούπας είναι ακόμα η ψυχή του Λαογραφικού Μουσείου της Λάρισας, όπου συγκέντρωσε κα-

τά καιρούς αριστουργήματα που δούλεψε το ζεστό χέρι του ανώνυμου λαϊκού τεχνίτη.

Μαζί με τον επίσης προικισμένο καλλιτέχνη του φακού Δ. Λέτσιο και τον γνωστό δημοσιογράφο Γιάννη Φάτση, διέσωσαν εικόνες των χωριών του Πηλίου, που μέρα με τη μέρα αφανίζονται από τη φθορά του

χρόνου και την επιδρομή του «πολιτισμού». Είναι τα αρχοντικά που έχτισε το μεράκι της ηπειρώτικης μαστοράντζας και που αν είχαν σωθεί θ' αποτελούσαν σχολείο λαϊκής αρχιτεκτονικής γιατί από αμέλεια και άγνοια αφήσαμε και χάθηκε ο λαϊκός μας πολιτισμός κι' ορφάνεψε η γενιά μας από την παράδοσή της.

Νεροτριβές για κατεργασία βελόντζας στο Σιράκο Ιωαννίνων, 1977.

Γνήσιος και αυθεντικός

Αποτύπωσε στο χαρτί στιγμές και ώρες που μόνο η μνήμη και η καρδιά ξέρουν να φυλάσσουν

Μια φορά και ένα καιρό στο ίδιο αυτό μονοπάτι πορεύονταν οι δώδεκα θεοί.

Της **Μαρούλας Κλιάφα**

Συγγραφέως

ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ πριν τριάντα χρόνια, στις αρχές της δεκαετίας του '60. Έκανε μια έκθεση στα Τρίκαλα και ε-

γώ πήγα να την δω εντελώς τυχαία, χωρίς να έχω, την εποχή εκείνη, κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη φωτογραφία.

Θυμάμαι πως, μπαίνοντας στην αίθουσα, είδα αναρτημένα ακριβώς α-

πέναντι από την είσοδο μια φωτογραφία που έδειχνε τρεις φιγούρες να προχωρούν σκυφτές μέσα στην ομίχλη. Ήταν τρεις ξυλοκόποι που, με το χάραμα, ανέβαιναν το μονοπάτι κάπου εκεί ψηλά στον Ολυμπο.

Κοίταζα τη φωτογραφία και ένιωθα στο πρόσωπό μου το παγωμένο αγιάζι του βουνού, άκουγα τον ήχο των βημάτων τους, η δικιά τους κούραση βάραινε και τα δικά μου μέλη. Δεν ή-

Συνέχεια στην 14η σελίδα

Στο Βαρούσι μαχαλά υπάρχει πάντα χρόνος και διάθεση για λίγη κουβεντούλα και ένα καραφάκι τσίπουρο.

Συνέχεια από την 12η σελίδα

ταν μόνο οι τρεις ξωμάχοι που ανέβαιναν στον Ολυμπο, ήμουνα και εγώ μαζί τους.

Γιατί αυτό είναι το μυστικό του Τάκη Τλούπα. Σε κάνει να λησμονείς πως είσαι θεατής. Κοιτάζοντας τις φωτογραφίες του ξεχνάς τον τόπο και το χρόνο, μπαίνεις και συ μέσα στο κάδρο, γίνεσαι ένα με τους εικονιζόμενους.

Σταμάτησαν το χρόνο

Νομίζω πως εμείς οι Θεσσαλοί είμαστε τυχεροί αφού οι φωτογράφοι μας, οι αδελφοί Στουρνάρα και ο Ζημέρης παλιότερα, ο Δ. Λέτσιος και ο Τάκης Τλούπας σήμερα, κατάφεραν να σταματήσουν το χρόνο και ν' αποτυπώσουν στο χαρτί στιγμές και ώρες που μόνο η μνήμη και η καρδιά ξέρουν να φυλάσσουν: Σκηνές από τον ανθρώπινο μόχθο, στιγμές χαράς και ξεφαντώματος (ένας παραγκούνικος γάμος, μια κομπανία βλάχων βιολιτζήδων) στιγμιότυπα από την καθημερινή δραστηριότητα (μια γυναίκα που φουρνίζει το ψωμί, ένα παιδί που παίζει αμάδες, η λιτανεία του πολιούχου άγιου) μια άλικη παπαρούνα πάνω στην ξερολιθιά, ένα μάνταλο πάνω στην ξύλινη πόρτα...

«Τι θα τις κάνεις όλες αυτές τις φωτογραφίες;» τον ρώτησα κάποτε. Σήκωσε τους ώμους και μου χαμογέλασε. Είδα την πίκρα και την αγωνία στο βλέμμα του. «Πρέπει να σωθούν» επέμεινα. «Εδώ είναι!» είπε. «Εγώ έκανα αυτό που μπορούσα να κάνω. Απ' εκεί και πέρα...».

Αυτός είναι ο Τάκης Τλούπας. Ένας άνθρωπος απλός, ντόμπρος που σε κοιτάει ίσια στα μάτια και που ξέρει να σου χαρίζει τη φιλία του χωρίς ποτέ να σου ζητάει ανταλλάγματα.

Βαρούσι

Είχα την τύχη να συνεργαστώ μαζί του. Όταν αποφάσισα να φτιάξω ένα βιβλίο για το Βαρούσι μαχαλά, την πιο παλιά συνοικία των Τρικάλων, αμέσως στον Τάκη Τλούπα πήγε το μυαλό μου. Αυτός με την ευαισθησία που τον διακρίνει, έτσι από ένστικτο, είχε φωτογραφήσει την όμορφη αυτή γειτονιά των Τρικάλων πριν ο χρόνος και η μπουλντόζα να την πληγώσουν.

Κάτσαμε μαζί, είδαμε το υλικό του, όλες ασπρόμαυρες φωτογραφίες που αποτύπωναν το μεράκι και την καλαισθησία των παλιών μαστοράδων. Σπίτια με σκεπαστά χαγιάτια, αμβροστωμένα σαχισιά, σιδερόφρακτα παράθυρα και γυφτόκαρφα στις ξύλινες αυλόθυρες. Πέρα όμως από τα σπίτια και τις εκκλησιές, πέρα από τα σοκάκια και τα καλντερίμια ο Τάκης Τλούπας είχε εικονογραφήσει και τον τρόπο ζωής των Βαρουσιωτών. Είχε φωτογραφήσει την κυρά Θεσσαλία να διηγείται ιστορίες πλάι στο τζάκι με τις οικογενειακές φωτογραφίες και τους δύο γείτονες να φιλοκουβεντιάζουν πίνοντας το γαράφακι τους έξω από το παντοπωλείο του Στέργιου του Κατσικά.

Σκηνές ειρηνικές, στιγμιότυπα που έδειχναν έναν άλλο τρόπο ζωής και σκέψης.

Ο Τάκης Τλούπας είναι γνωστός για τα πορτρέτα του, την καταγραφή

Κτισμένος το 1884 ο μύλος του Αγαθοκλή –αργότερα Ματσόπουλου– ήταν για πολλές δεκαετίες το κέντρο της οικονομικής ζωής στα Τρίκαλα. Σήμερα το κτίσμα ανήκει στο δήμο Τρικκαίων και απαίτηση των πολιτών είναι να διασωθεί και να μετατραπεί σε βιομηχανικό μουσείο.

της αγροτικής θεσσαλικής ζωής και την απεικόνιση πολλών παραδοσιακών οικισμών. Ομως υπάρχει κι άλλο πολύ ενδιαφέρον υλικό στα κιτάπια του. Είναι αυτό των βιομηχανικών κτιρίων. Σε κάποιες από τις εξορμήσεις του, όπως χαρακτηριστικά τις λέει, του έκανα συντροφιά κι είχα τη μοναδική εμπειρία να τον βλέπω να πασχίζει να πιάσει τις φωτοσκιάσεις πάνω στα ντουβάρια του πρώτου ελληνικού ζαχαροποιείου στη Λαζαρί-

να, κτίσμα του περασμένου αιώνα που η αδιαφορία της πολιτείας και η άγνοια των ντόπιων μετέτρεψαν σε χορταριασμένα ερείπια.

Τον είδα με πόση αγάπη και φροντίδα απαθανάτιζε με το φακό του τον μύλο του Ματσόπουλου και το παγοποιείο του Κλιάφα στα Τρίκαλα, όλα μοναδικά βιομηχανικά κτίρια, μάρτυρες μιας πλούσιας οικονομικής δραστηριότητας στο χώρο της δυτικής Θεσσαλίας.

Αν μου ζητούσαν να χαρακτηρίσω με δύο λέξεις τον Τάκη Τλούπα θα έλεγα πως είναι ο άνθρωπος που θέλγεται από το γνήσιο και το αυθεντικό.

Φωτογραφίζει μόνο ότι είναι φυσικό. Την πέτρα, το ξύλο, τον πηλό...

Απεχθάνεται το πλαστικό και το νάιλον κι αρνιέται επίμονα να φωτογραφήσει το σήμερα. «Δεν υπάρχει κανένας λόγος να διασώσουμε την ασχήμια» λέει.

Ψαράδες στη λίμνη της Κάρλας, πριν αποξηρανθεί. Ήταν οργανωμένοι σε συνεχιζόμενες και όταν δούλευαν έμεναν σε στρογγυλές καλύβες από καλάμια και ραγάκια, φτιαγμένες με ένα μοναδικό τρόπο, που δεν συναντάται σε άλλη περιοχή της Ελλάδας, 1952.

Λυρικός φωτογράφος

«Τραγούδησε» με τη φωτογραφική του μηχανή ανθρώπους και βουνά της αγαπημένης του Θεσσαλίας

Του **Σπύρου Μελετζή**

ΤΟΝ ΤΑΚΗ Τλούπα τον γνώρισα προσωπικά μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας. Το καλλιτεχνικό φωτογραφικό έργο του το πρωτοείδα και το χάρηκα το 1942, όταν είχα σταλεί από την κεντρική επιτροπή του ΕΑΜ στη Λάρισα για ν' αγοράσω τρόφιμα και να τα μεταφέρω στην Αθήνα που εκείνη την εποχή οι άνθρωποι πέθαιναν καθημερινά στους δρόμους της. Ήταν τα πιο δύσκολα χρόνια που γνώρισε όλος ο ελληνικός λαός από τους ξένους κατακτητές. Στις λίγες μέρες που έμεινα στη Λάρισα, ώσπου να φροντίσουν οι αρμόδιοι άνθρωποι για την υλοποίηση της αποστολής μου, περνούσα τις ώρες μου στα δύο φωτογραφεία της Λάρισας, του Δαφνόπουλου και του Γ. Βαλσάμη. Τη δεύτερη μέρα, καθώς περπατούσα σε κάποιο δρόμο είδα μέσα σε μια βιτρίνα μερικές φωτο-

γραφίες ενός άγνωστου μου φωτογράφου, που με ξάφνιασαν και με συγκίνησαν.

Στάθηκα αρκετή ώρα, τις κοιτάξα, τις ξανακοίταξα και δε μου έκανε καρδιά να ξεκολλήσω από κει. Τόσο είχα εντυπωσιαστεί που για μια στιγμή ξέχασα και το λόγο της παρουσίας μου στη Λάρισα. Όμως δε βρήκα το θάρρος να μπω μέσα σ' αυτό το σπίτι για να ρωτήσω και να μάθω το όνομα του φωτογράφου. Αλλωστε στην πρόσοψη του σπιτιού δεν έγραφε φωτογραφείο ή κάτι άλλο σχετικό.

Την άλλη μέρα ξαναπήγα και ξαναείδα τις φωτογραφίες χωρίς πάλι να τολμήσω να ρωτήσω ποιος τις τράβηξε. Ο λόγος της ατολμίας μου ήταν η ανασφάλεια της εποχής εκείνης και η επιφυλακτικότητα που υποχρεωτικά έπρεπε να έχει κανείς για το διπλανό του, καθώς υπήρχε ο φόβος να έχει απέναντί του ένα φίλο

των κατακτητών. Ούτε οι φωτογράφοι στους οποίους απευθύνθηκα στη συνέχεια, ήξεραν να με πληροφορήσουν κι αυτό γιατί δεν θεωρούσαν τον Τλούπα συνάδελφό τους. Κατά τη γνώμη τους «φωτογράφος» χαρακτηριζόταν μόνον όποιος διέθετε ένα τυπικό φωτογραφείο και φωτογράφιζε πρόσωπα.

Στις αρχές του Φλεβάρη του 1944 ανέβηκα επάνω στο βουνό και έμεινα ως το τέλος του πολέμου. Σε όλο αυτό το διάστημα δεν είχα γνωρίσει ακόμα προσωπικά τον Τάκη Τλούπα. Εν τω μεταξύ εκείνος είχε ανέβει πολλά σκαλιά στην τέχνη της φωτογραφίας. Το 1948 εδώ στην Αθήνα είχαμε ιδρύσει την Ε.Φ.Ε. δηλαδή την Ελληνική Φωτογραφική Εταιρεία.

Τότε έκανα επιτέλους την προσωπική μου γνωριμία μαζί του. Γινήκαμε φίλοι και αυτή η φιλία κράτησε μέχρι σήμερα και πιστεύω πως θα κρατήσει για πάντα στη ζωή μας.

Ποιος είναι όμως ο Τάκης Τλούπας και ποιο το έργο του; Γεννήθηκε στη Λάρισα. Ο πατέρας του ήταν ξυλογλύπτης και ο Τάκης από μικρός ακόμη άρχισε να σκαλίζει στο ξύλο φόρμες και διακοσμητικά λαϊκά μοτίβα. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο το ότι ο Τάκης από τις πρώτες του φωτογραφίες, μας ξάφνιασε με την τόσο επιμελημένη και άρτια συνθετική και αισθητική του εργασία. Θυμάμαι την αρνητική του απάντηση, όταν τον ρώτησα αν είχε μαθητεύσει σε κάποιον καλό φωτογράφο. Ο Τάκης ήταν αυτοδίδακτος, γι' αυτό και τα πρώτα του έργα, αν και είχαν πολλά ψεγάδια τεχνικά, εμένα τότε όχι μόνο δεν με ενόχλησαν αλλά θυμάμαι πως του είπα να συνεχίσει να φωτογραφίζει με την ίδια αγάπη, τον ίδιο ενθουσιασμό και ποτέ να μην παρασυρθεί από κανέναν άλλο, που ίσως οι τεχνικές του γνώσεις να

Συνέχεια στην 18η σελίδα

Συνέχεια από την 15η σελίδα

ήταν πιο ολοκληρωμένες αλλά διόλου δεν θα τον οδηγούσαν στην πορεία που ο ίδιος είχε χαράξει. Του είχα πει ακόμη να μη σκοτίζεται για τις τεχνικές γνώσεις. Αυτές θα 'ρθουν μόνες τους με την πάροδο του χρόνου και με τη συνεχή δουλειά και προσπάθεια.

Η φωτογραφία δεν είναι εύκολη τέχνη. Χρειάζεται πολύς κόπος και πολύς χρόνος για να μπορέσει κανείς να ξεπεράσει αυτό το συνηθισμένο χαμηλό επίπεδο που επικρατεί μέχρι σήμερα. Ο καλλιτέχνης φωτογράφος, δηλαδή ο δημιουργός φωτογράφος, έχει ανάγκη να εξελίσσεται συνεχώς, ποτέ του να μην πει πως έφθασε κάπου και να ικανοποιηθεί. Η τέχνη μόνον αρχή έχει, τέλος ποτέ. Όλοι ξέρουμε πως το ταλέντο είναι θείο δώρο, αν όμως δεν καλλιεργηθεί ποτέ δεν θα μπορέσει να καρποφορήσει.

Ενας άριστος τρόπος πλουτισμού των γνώσεων αισθητικής, αλλά και σύνθεσης και αρμονίας, είναι η μελέτη του καλλιτεχνικού πλούτου που φιλοξενούν τα μουσεία μας. Και είναι πραγματικά κρίμα που επαγγελματίες φωτογράφοι ποτέ τους δεν έχουν επισκεφθεί κανένα από αυτά. Ακόμη θα 'πρεπε οι μαθητές των διαφόρων ιδιωτικών σχολών φωτογραφίας, καθώς και όσοι σπουδάζουν στα ΤΕΙ υποχρεωτικά να επισκέπτονται τα μουσεία μας και μάλιστα να έχουν κοντά τους δύο τουλάχιστον καθηγητές, που ο ένας να είναι ιστορικός της τέχνης και ο άλλος γνώστης της αρχαίας μας μυθολογίας.

Θεσσαλία

Ο Τλούπας αν και δεν μαθήτευσε, όπως είπαμε, σε καμιά σχολή, κατόρθωσε με το ταλέντο του να φθάσει σε αξιοζήλευτα αποτελέσματα. Η Θεσσαλία ήταν ο ιδανικός χώρος που τόσα χρόνια περίμενε το φωτο-

Ενοπλα τμήματα του ΕΛΑΣ μπαίνουν τραγουδώντας στη Λάρισα, στις 23 Οκτωβρίου 1944.

γράφο της και ο Τλούπας της αφοσιώθηκε «ψυχή τε και σώματι». Έγινε ο λυρικός ποιητής φωτογράφος της. Και τι δεν τραγούδησε με τη φωτογραφική του μηχανή! τον κάμπο της, τα οργώματα, τους θεριστάδες και τις θερίστριες, τα βοδάμαξα να κουβαλάνε τα σπαρτά, αλωνίσματα, λιχνίσματα, την τσομπάνικη ζωή, το Πήλιο χιονισμένο ή ανθισμένο, τις δασικές ομορφιές σε όλες τις εποχές, αγριολούλουδα, τις παρθενικές ομορφιές των Τεμπών πριν ακόμα χαραχθεί ο σημερινός αυτοκινητόδρομος, τα Μετέωρα με τους καλόγερους και τα μοναστήρια, τη λίμνη Κάρλα όταν ήταν στις δόξες της,

πριν την αποξηράνουν. Μα ακόμα και όταν την αποξήραναν πάλι ο Τλούπας την πλησίασε και πήρε εκείνες τις μοναδικές και ανεπανάληπτες φωτογραφίες, τις γεμάτες πόνο και σπαραγμό που έμοιαζαν σαν στόματα που άφηναν την τελευταία τους ανάσα, την τελευταία πνοή πριν ξεψυχήσουν.

Κίσαβος και Ολυμπος

Μα θαρρώ πως πιο πολύ απ' όλα ο Τάκης αγάπησε τα θεσσαλικά βουνά, τον Κίσαβο και τον Ολυμπο. Αυτά τα δυο βουνά θαρρώ πως είναι η συνεχής αγάπη του. Πόσες φορές δεν

τον ανέβηκε τον Κίσαβο και πόσες φωτογραφίες δεν τον τράβηξε... Δεν λέγω πως δεν έχει ερωτευθεί και τον Ολυμπο και δεν τον ανέβηκε κι αυτόν και καλοκαίρι και χειμώνα και ότι δεν μας έδωσε περίφημες φωτογραφίες του.

Όμως νομίζω πως ο Ολυμπος είναι πιο δύσκολος όχι στη φωτογράφησή του αλλά στο μεγάλο μυστικό που τόσο ζηλότυπα κρύβει. Μοιάζει παρά πολύ τον παλιό του αφέντη, τον Δία. Ο Ολυμπος δεν είναι όμοιος με κανένα άλλο βουνό στον κόσμο. Είναι θεϊκό βουνό και όπως μας είναι γνωστό δύσκολα μπορείς να επικοινωνήσεις όχι μόνο με το θεό αλλά ούτε με την κατοικία του.

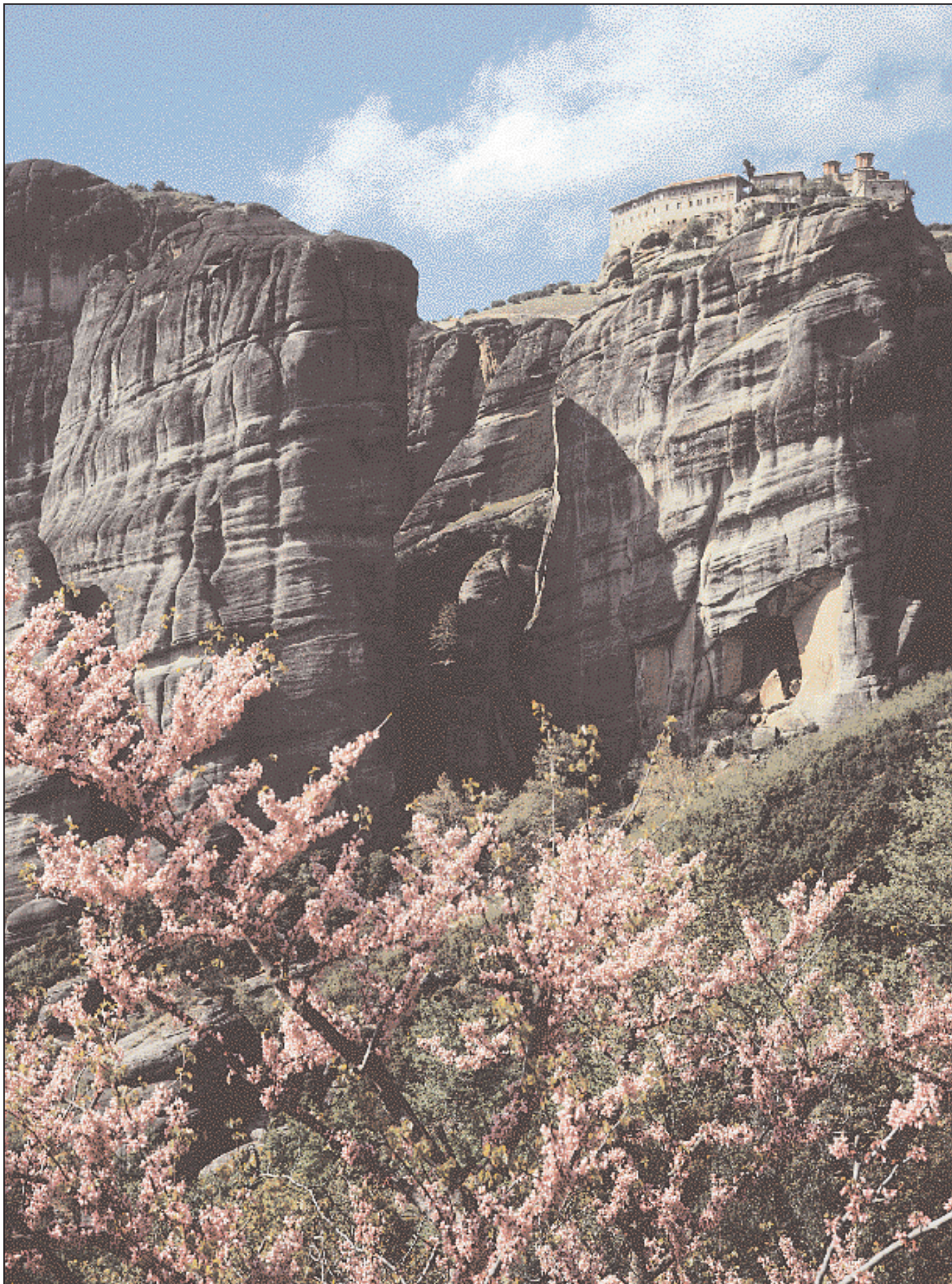
Σε δυο μόνον ανθρώπους εγώ τουλάχιστον ξέρω πως ο Δίας επέτρεψε ν' ανέβουν στον Ολυμπο και να τον γνωρίσουν από κοντά. Στον Ομηρο, για να περιγράψει το πώς ζούσαν οι αθάνατοι στον Ολυμπο και αργότερα στο μεγάλο καλλιτέχνη γλύπτη Φειδία, για να πλάσει το χρυσελεφάντινο άγλαμα του Δία στην Ολυμπία, ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου, που η μεγαλοπρέπεια και η εκφραστικότητα του οδήγησε τους αρχαίους στη σκέψη πως ή ο Φειδίας ανέβηκε στον Ολυμπο να δει τον Δία ή ο ίδιος ο θεός κατέβηκε να συναντήσει τον καλλιτέχνη.

Αισιοδοξία

Και τελειώνοντας θα 'θελα να επισημάνω κάτι χαρακτηριστικό στον Τάκη Τλούπα. Το έργο του έχει τα γνωρίσματα της άνοιξης. Ο Τλούπας ακόμα κι όταν θέλει ή προσπαθεί να μας δώσει κάτι διαφορετικό σε έκφραση, πόνο, σκληρή δουλειά βασανιστική ή ακόμη κι ένα δυστύχημα κι αυτό θα μας το δώσει πάλι χαρούμενα και παιχνιδιάρικα. Δηλαδή, ακόμα και σε τραγικά θέματα υπάρχει στο έργο του διάχυτος ένας τόνος αισιοδοξίας.

Γυναίκες ζαλικωμένες στο Τσιότι Τρικάλων. Μεταφέρουν πουρνάρια για το φούρνο. 1966.

Τα Μετέωρα με ανθισμένες κουτσουπιές. Ο Τ. Τλούπας επισκέπτεται την περιοχή δύο-τρεις φορές το χρόνο για να τη φωτογραφήσει όλες τις εποχές. 1975.

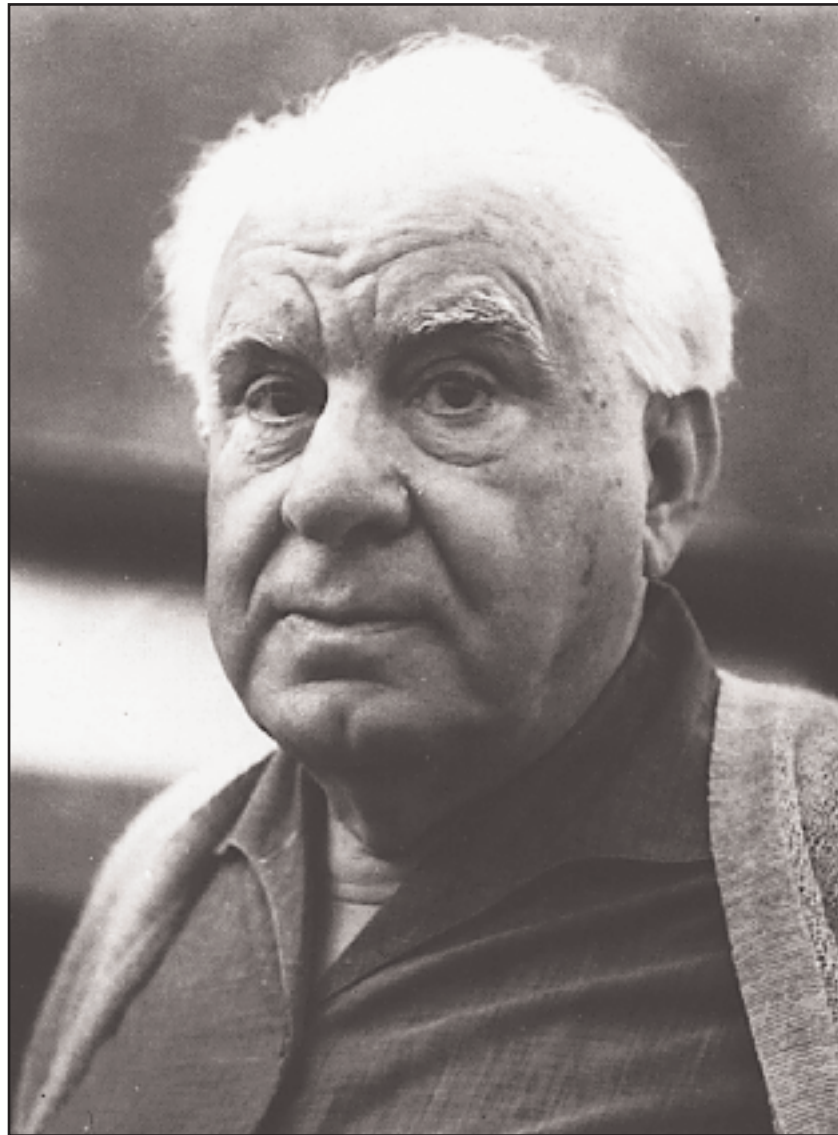
Καταυλισμός Βλάχων κτηνοτρόφων στην τοποθεσία Νέγκρι, δίπλα στον ομώνυμο ποταμό, στα σύνορα των νομών Ιωαννίνων και Τρικάλων. 1975.

Ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης. 1964.

Ο Κριστιάν Ζερβός, Γάλλος τεχνοκρίτης. 1964.

Τα πορτρέτα του Τλούπα

Οδηγούν τον θεατή σε άμεσο διάλογο με το αίνιγμα του προσώπου και των χαρακτήρων του

Του **Ηρακλή Παπαϊωάννου**

Η ΠΡΩΤΗ ίσως υπηρεσία που ανατέθηκε στη φωτογραφία μετά την επίσημη ανακοίνωσή της, τον Αύγουστο του 1839, ήταν η δημιουργία εκφραστικών αλλά και οικονομικών –σε σχέση με τους ζωγραφικούς πίνακες– πορτρέτων για την ικανοποίηση της, διογκούμενης τότε, μεσαίας τάξης. Ετσι η φωτογραφία βρέθηκε από την αρχή στενά συνδεδεμένη με την προσωπογραφία και έγινε σύντομα ενθουσιωδώς δεκτή για τα θαυμαστά αποτελέσματά της.

Παράλληλα υιοθέτησε –στο μεγαλύτερο μέρος– τις κρατούσες απόψεις πως με το ύφος και την ερμηνεία των χαρακτηριστικών του προσώπου (αργότερα προστέθηκαν η πόζα και η χειρονομία) μπορούσε να αποκαλυφθεί η ιδιοσυγκρασία, η προσωπικότητα, κάτι α-

πό τον εσωτερικό κόσμο του φωτογραφιζόμενου.

Τα πορτρέτα του διακεκριμένου Θεσσαλού φωτογράφου Τάκη Τλούπα απηχούν ένα μέρος των μακρινών αλλά και σύγχρονων, κατά έναν τρόπο, εκείνων θέσεων, αφού αντλούν την εκφραστική τους δύναμη από τον αποκλεισμό του περιβάλλοντος χώρου και την προσαγωγή του θεατή σε άμεσο διάλογο με το αίνιγμα του προσώπου, των χαρακτήρων του, και κατά συνέπεια των φωτογραφιών του.

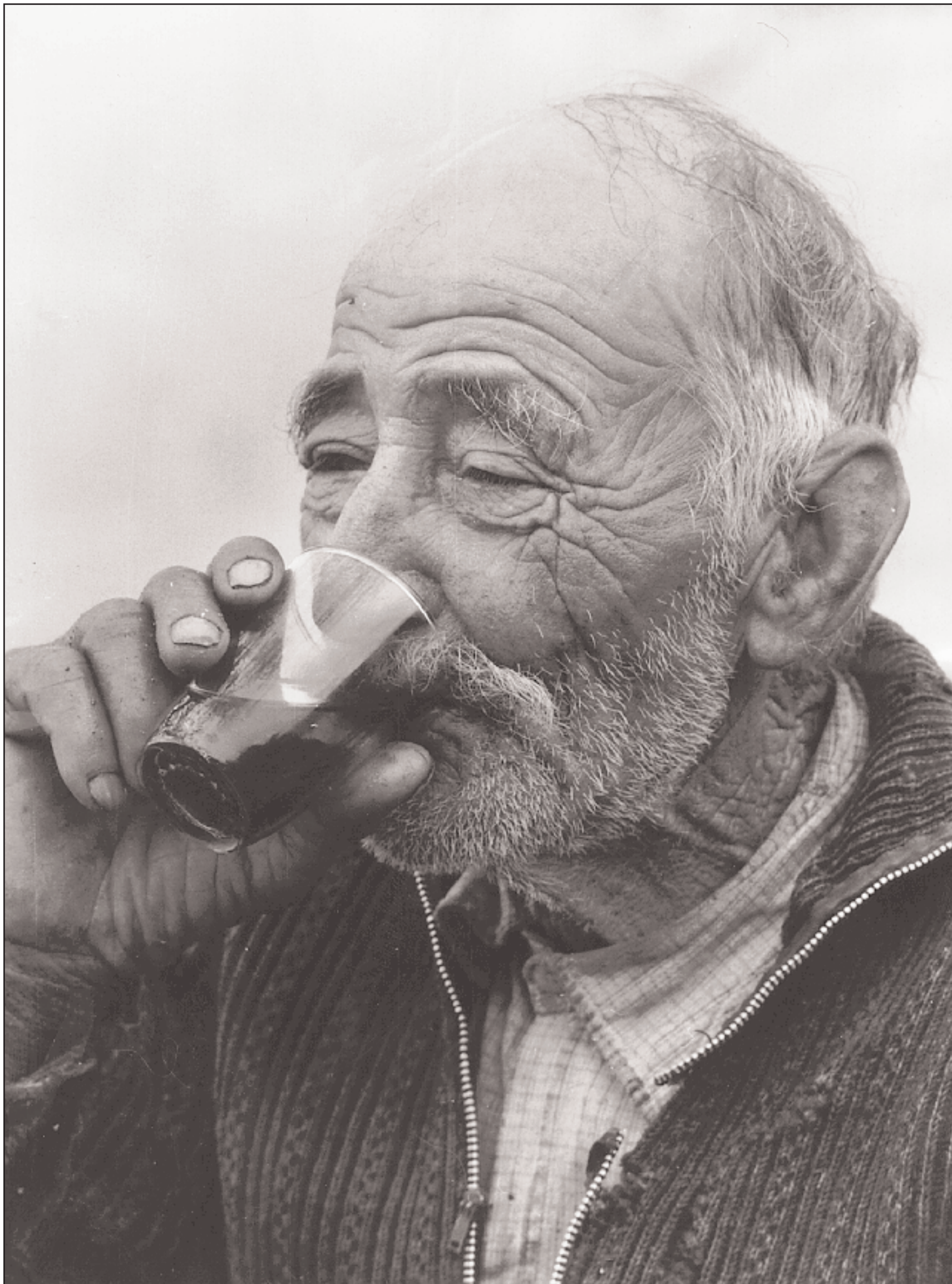
Επώνυμοι

Παρατηρώντας κανείς προσεκτικότερα τη σειρά αυτή πορτρέτων βλέπει πως (για να θυμηθούμε και τη Σούζαν Σόνταγκ) εκείνα των «επώνυμων» τείνουν να εξατομικεύουν, να παραπέμπουν στο βάρος, τη

Συνέχεια στην 22η σελίδα

Ο συγγραφέας Μ. Καραγάτσης. 1942.

Ο μπάμπας Γιάννης. Δοκιμαστής κρασιού από τα Αμπελάκια. 1973.

Νεαρή καραγκούνα στα Τρίκαλα. 1952.

Συνέχεια από την 20ή σελίδα
 σπουδαιότητα της ιδιότητας και της προσωπικότητας. Υποβάλλουν και επιβάλλονται με τον τρόπο αυτόν. Έτσι, τα πορτρέτα των Σεφέρη, Ζερβού, Απάρτη για παράδειγμα, επιβάλλονται με το άλλοτε μετωπικό

και ευθύ, άλλοτε απλανές και στοχαστικό βλέμμα τους, που οδηγεί τον θεατή στα ίχνη της πνευματικής σφαίρας του καθενός μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο.

Οι προσωπογραφίες των απλών ανθρώπων, αντίστοιχα, τείνουν να

γενικεύουν. Τάξεις, γενιές, εποχές, καταβολές και καταγωγές, επαγγέλματα. Στο πρόσωπο του Λεμονή, του μαχαιρά της Σκοπέλου, αντικατοπτρίζεται ο έμπειρος και επιδέξιος τεχνίτης που δουλεύει ακούραστα στο μικρό του εργαστήριο. Ο

«χρυσός άνθρωπος» φέρνει στο νου τον ανώνυμο, απλό, καλοκάγαθο άνθρωπο της ελληνικής επαρχίας, ενώ το πορτρέτο της νύφης του Μετσόβου και του Αραχωβίτη τείνουν επίσης να εκπροσωπούν ένα ενδυματολογικό έθιμο ή μια καταγωγή στη γενική τους μορφή.

Παρατηρεί κανείς ακόμη πως στην ομάδα των «επωνύμων» το σχετικά λείο της επιδερμίδας επιβεβαιώνει όσο και υποκρύπτει την εσωτερική έντονη δράση τους. Ακόμη, τη διαβίωση και την εργασία τους σε ένα λίγο - πολύ αστικό περιβάλλον, ως απόρροια των δραστηριοτήτων τους. Στις προσωπογραφίες των απλών ανθρώπων το θητό της ύλης και το εφήμερο της ζωής είναι περισσότερο ορατό, ο κάματος του σωματικού μόχθου -κάτω από πιθανόν δυσμενείς καιρικές και άλλες συνθήκες- σφραγισμένος ανεξίτηλα στο πρόσωπό τους.

Η ομοιογένεια αντιμετώπισης και παρουσίασης των πορτρέτων αυτών από τον Τάκη Τλούπα υπογραμμίζει μια στάση σεβασμού απέναντι στη ζωή, δημόσια ή ιδιωτική και στο έργο αυτής της ζωής, μικρό ή μεγάλο. Είναι σαν, μέσα από το φακό και την πρόθεση του φωτογράφου, να αποδίδεται κάποια ύστατη -όχι ισοπεδωτική ασφαλώς- μορφή ισοτιμίας, όπου ο κάθε φωτογραφιζόμενος με το βλέμμα και την έκφρασή του υπερασπίζεται μια στάση ζωής.

Σημείωση: Αναδημοσίευση από το λογοτεχνικό περιοδικό «ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟ» τεύχος 28-29, 1994.

Μιχάλης Παντόφλης, λαϊκός ζωγράφος. 1945.

Γρηγόρης Μελίδης, κηπουρός. 1958.

Το γεφύρι της Πόρτας Τρικάλων, 1962.

Με τη γλώσσα της φωτογραφίας

Δημιουργικό ένστικτο, συνέπεια, τρυφερότητα και ευαισθησία χαρακτηρίζουν τον Τάκη Τλούπα

Της **Κατερίνας Πετρίδου**

Φωτογράφος, ΑΦΙΑΡ, μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φωτογραφικής Τέχνης

ΑΠΟ τους σημαντικότερους Έλληνες φωτογράφους και με δυναμική παρουσία 50 χρόνων στο χώρο της φωτογραφίας, ο Τάκης Τλούπας ανήκει στους δημιουργούς εκείνους που σέβονται το αισθητικό και πνευματικό επίπεδο του κοινού τους.

Γνώστης του φωτός και της θεσσαλικής γης, έχει καταγράψει, με τον δικό του μοναδικό τρόπο, σκηνές από την καθημερινή ζωή της Λάρισας, πρωινά στην κεντρική πλατεία, το παζάρι, ανθρώπους και ζώα σ' εμπορικές συναλλαγές, παλιές αποθήκες, τον σιδηροδρομικό σταθμό, το ρολόι, εκκλησίες, μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους, το ποτάμι, γαλατάδες από τα γύρω χωριά που πάνε στην πόλη για να πουλήσουν το γάλα τους, ψαράδες του Πηνειού και της Κάρλας με τις ξύλινες χειροποίητες βάρκες τους, αγροτικές σκηνές, νο-

μάδες – κτηνοτρόφους, πεταλωτές, σαμαράδες, καρποποιούς... Απλά, ανθρώπινα, ζεστά, έχει καταγράψει τη φυσιογνωμία της λαρισινής κοινωνίας, τις διαδοχικές αλλαγές του φυσικού και του ανθρώπινου τοπίου του θεσσαλικού κάμπου, τις ομορφιές του Ολύμπου και του Πηνειού.

Η πλούσια αυτή θεματογραφία του δίνει τη δυνατότητα να μπορέσει να πλησιάσει κανείς καλύτερα εποχές που έφυγαν και μέρη που χάθηκαν οριστικά.

Τρυφερότητα

Ο Τλούπας, με το σίγουρο δημιουργικό του ένστικτο και με αξιοζήλευτη συνέπεια, κατόρθωσε ν' αποτυπώσει, με ένα μοναδικό λυρισμό και τρυφερότητα, εποχές, τοπία, πρόσωπα και να διασώσει όλα εκείνα που ο χρόνος και ο πολιτισμός θα σάρωναν, μ' ένα ραγδαίο ρυθμό, σε λίγο. Χρόνια ολόκληρα περπατά σπιθαμή προς σπιθαμή τη θεσσαλική γη

και καταγράφει με τον φακό του κάθε τι που τον εντυπωσιάζει και ερεθίζει το φωτογραφικό του αισθητήριο, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός αρχείου μοναδικής λαογραφικής κληρονομιάς.

Με την ερμηνευτική δύναμη του φακού του σκιαγραφεί τη ζωή και τις ασχολίες των κατοίκων της υπαίθρου, τα ήθη και τα έθιμά τους, τη νομαδική ζωή των Βλάχων και των Σαρακατσαναίων· αποδίδει με δυναμική λιτότητα το θεσσαλικό τοπίο και τις αρχαιότητές του. Εποχές, τοπία και άνθρωποι παρελαύνουν, σε διαδοχικές εναλλαγές, σαν ένας διαρκής κυματισμός μέσα από το έργο του.

Η καλλιτεχνική δημιουργία του φωτογράφου δεν περιορίζεται μόνο στην επιφανειακή απεικόνιση, αλλά προχωρεί βαθύτερα. Μ' ένα σίγουρο φωτογραφικό ένστικτο προχωρεί τις ασταμάτητες αναζητήσεις του σε ολοένα υψηλότερα επίπεδα δημιουργίας. Τα θέματά του γνήσια και δυνα-

τά –μαρτυρίες ενός πολιτισμού ο οποίος δεν υπάρχει πια– διακρίνονται για την εκφραστική τους δομή και τη μορφολογική τους λιτότητα. Τα αγωνιώδη προσωπικά βιώματα και οι αναζητήσεις του φέρνουν τον θεατή αντιμέτωπο στα τόσο άμεσα εικονιζόμενα θέματά του. Κάνουν την επικοινωνία πιο ουσιαστική, καθώς το βλέμμα δεν σταματάει στην επιφάνει του χαρτιού, αλλά καρφώνεται στο βάθος της φωτογραφίας.

Ντοκουμέντα

Ο Τλούπας διάλεξε τη γλώσσα της φωτογραφίας για να εκφράσει τον πλούσιο εσωτερικό του κόσμο και από πολύ νέος έδωσε δείγματα του εξαιρετικού του ταλέντου. Για περισσότερα από 50 χρόνια δημιουργεί ασταμάτητα. Είναι ένας σεμνός καλλιτέχνης που με το έργο του διαμόρφωσε το πρόσωπο της μεταπολεμικής φωτογραφίας στην

Συνέχεια στην 25η σελίδα

*Πλύσιμο μάλλινων
ρούχων στα νερά
του Πηνειού, 1975.*

Χιονοδρόμοι στον Ολυμπο, 1972.

Συνέχεια από την 23η σελίδα

Ελλάδα. Ευαίσθητος, υπακούοντας όμως σε μια δική του εσωτερική παρόρμηση, παίρνει ό,τι του χρειάζεται για να δώσει ένα προσωπικό ύφος στις φωτογραφικές του καταγραφές και να εκφραστεί μέσα από αυτές. Παντού είναι διάχυτη η έντονη διάθεση για ποιότητα. Κάθε εικόνα και ένα καλλιτέχνημα φωτογραφικής γραφής. Κάθε εικόνα και ένα ντοκουμέντο.

Το τεράστιο φωτογραφικό του αρχείο, πέρα από την αναμφισβήτητη καλλιτεχνική του αξία, έχει και μεγάλη ιστορική αξία και αποτελεί έναν ανεκτίμητο λαογραφικό θησαυρό για τις επερχόμενες γενιές. Ο Αλκης Ξανθάκης στο βιβλίο του

«Ιστορία της Ελληνικής Φωτογραφίας, 1839-1960» γράφει: «Η αγάπη του Τλούπα για τον ελληνικό χώρο, τον οδηγεί στο να σχηματίσει ένα μεγάλο φωτογραφικό αρχείο από τη Θεσσαλία. Οι άνθρωποι και η ύπαιθρος δένουν αρμονικά στις συνθέσεις του, που χαρακτηρίζονται από τεχνική τελειότητα, πρωτοτυπία και μεγάλη ευαισθησία. Απλά και καθημερινά θέματα παίρνουν μια άλλη διάσταση και σημασία μέσα από τον φακό του Τλούπα».

«Ποιητής»

Ο Τλούπας, με την ευαισθησία, την ανθρώπινη ζεστασιά και την τεχνική του κατάρτιση, έχει πετύχει να δώσει σε απλά και καθημερινά

θέματα μια πραγματικά ποιητική μεταμόρφωση και μια λυρική διάσταση. Δίκαια λοιπόν θεωρείται ο «ποιητής» της ελληνικής φωτογραφίας. Η υψηλή ποιότητα της δουλειάς του, ο πλούτος των τονικών διαβαθμίσεων, το βαθύ συναίσθημα που εκφράζουν τα έργα του και γενικά η προσφορά του στη διατήρηση της λαογραφικής παράδοσης, προσδίδουν στις φωτογραφίες του μια απροσδιόριστη μαγεία και διαχρονικότητα.

Ο Τάκης Τλούπας ανήκει στην κατηγορία των δημιουργών που δεν κοιτάς τα έργα τους μια φορά και ύστερα τους ξεχνάς. Κάθε φορά που ξαναγυρίζεις σ' αυτούς, πάντα τους βρίσκεις και καλύτερους.

Οι άνθρωποι της γης

Η συμπαντική απλότητα και ομορφιά του αγροτικού κόσμου με τη φωτογραφική ματιά του Τάκη Τλούπα

Μικρός Μετσοβίτης, 1946.

Του Κώστα Βρεττάκου

Σκηνοθέτη, προέδρου του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου

ΟΤΑΝ μου ζητήθηκε να γράψω δύο λόγια για τον Τάκη Τλούπα, το πρώτο πράγμα που συνειδητοποίησα ήταν πως είχε περάσει ένας κάποιος σημαντικός χρόνος απ' τη στιγμή που ήρθα για πρώτη φορά σε επαφή με τη δουλειά του και αργότερα με τον ίδιο. Το δεύτερο πράγμα που μοιραία σκέφτηκα, και αυτό με οδήγησε χωρίς να το θέλω σε μια μικρή αμνηχανία, ήταν το γεγονός πως έπρεπε να γράψω αυτές τις λέξεις με την ιδιότητα κάποιου που νομιμοποιείται να φωτίσει κάποια πλευρά του ξεχωριστού φωτογράφου της «Γης των ανθρώπων». Μια ιδιότητα όμως που και ο ίδιος να αποδέχεται.

Γνώρισα τη δουλειά του Τάκη Τλούπα πολύ πριν γνωρίσω τον ίδιο. Το παράξενο όμως είναι ότι γνώρισα και πολλά πράγματα για τη ζωή του από έναν παιδικό επιστήθιο φίλο του. Αυτός με έφερε για πρώτη φορά σε επαφή με μερικά υπέροχα φωτογραφικά τοπία και μερικά επίσης υπέροχα φωτογραφικά πορτρέτα του καλλιτέχνη, που επιδείκνυε με θαυ-

μασμό σε όσους γνώριζε. Με παρότρυνε μάλιστα σε κάποιο από τα ταξίδια μου (ως περιοδεύων κινηματογραφιστής τότε) να γνωρίσω από κοντά αυτόν τον μοναχικό καλλιτέχνη που προτίμησε να απομονωθεί σε μια επαρχιακή πόλη, ασκώντας το επάγγελμα του ταπεινού φωτογράφου, προκειμένου να μην απομακρυνθεί από τα τοπία και τα πρόσωπα που τον ενέπνεαν.

Ηταν μια ιδέα πραγματικά συναρπαστική να παρακολουθήσεις την οδοιπορία ενός καλλιτέχνη φωτογράφου που έχει τη σοφία και την υπομονή να περιμένει το τοπίο ή την ανθρώπινη χειρονομία να του αποκαλυφθούν σ' όλο τους το μεγαλείο, με μια απρόσμενη λάμψη. Ηταν μια υπέροχη ιδέα για τη δημιουργία ενός κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, αφού κανείς δεν δέχθηκε να τη συμμεριστεί και να συμμετάσχει στα έξοδα που ήταν απαγορευτικά για τις δυνατότητές μου.

Αργότερα, όταν με την ιδιότητα του φωτογράφου τότε, διέσχισα τη Θεσσαλία και την Πίνδο, σκέφτηκα πολλές φορές εκείνη την ανεκπλήρωτη ιδέα, αλλά οι περιστάσεις δεν

Καραγκούνα στο παζάρι Τρικάλων.

μου επέτρεψαν να γνωριστώ με τον Τάκη Τλούπα. Ετσι πέρασαν πάλι αρκετά χρόνια.

Τρόπος ζωής

Με προτροπή του κοινού μας φίλου το 1980 (με την ιδιότητα του δημοσιογράφου και του ερασιτέχνη εκδότη αυτή τη φορά), αποφάσισα να γνωρίσω τον Τάκη Τλούπα. Ηταν σαν να τον γνώριζα από πάντα, αφού οι περιγραφές του παιδικού του φίλου ήταν τόσο έντονες και λεπτομερειακές που πολλές φορές είχα την εντύπωση ότι συμμετείχα στις ιστορίες που τώρα μου αφηγόταν με τη σειρά του ο Τάκης Τλούπας. Η ιδέα μιας κινηματογράφησης ξαναγεννήθηκε στο μυαλό μου, αλλά οι δυσκολίες πολλαπλασιάστηκαν όταν γνωρίζοντας τον Τάκη Τλούπα κατάλαβα πως η παραβίαση του προσωπικού του ασύλου θα ήταν αδύνατη. Η φωτογραφία γι' αυτόν ήταν κάτι περισσότερο από επάγγελμα ή πάθος προσωπικό. Ηταν τρόπος ζωής. Φωτογράφιζε αδιάκοπα οδοιπορώντας, εμφάνιζε τα αρνητικά και σπάνια τα τύπωνε. Θυμόταν ασφαλώς και την τελευταία λεπτομέρεια της κάθε λή-

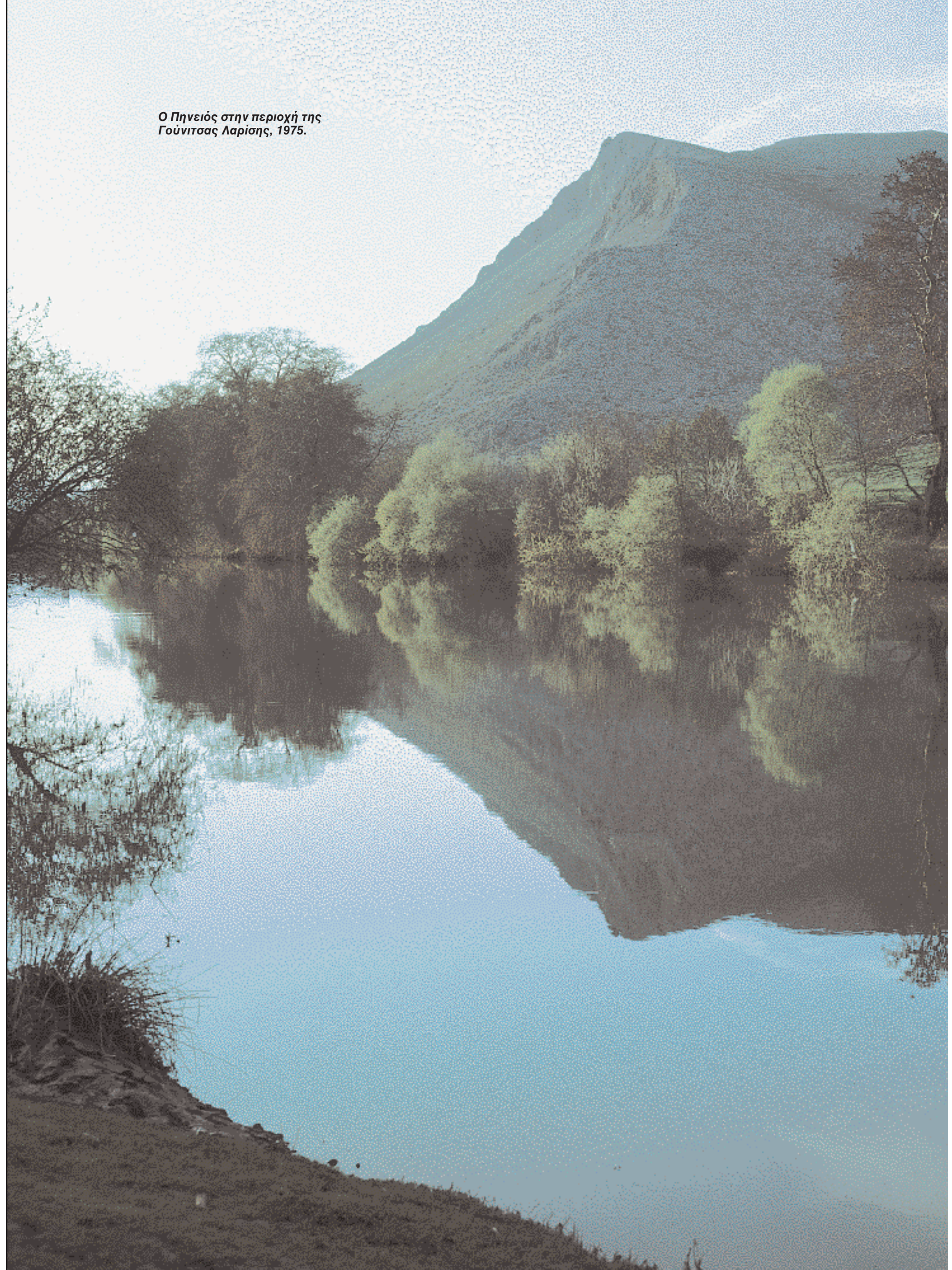
ψης. Την ώρα, την εποχή, τη στιγμή, τα πρόσωπα. Ηταν ένα πρόσωπο που θα αισθανόταν άβολα μπροστά απ' τη μηχανή.

Δεν θυμάμαι με ποια ακριβώς ιδιότητα του παρουσιάστηκα ή τουλάχιστον με ποια ιδιότητα με συνέδεσε. Μάλλον μ' αυτή του εκδότη αφού του πρότεινα να εκδώσουμε ένα λεύκωμα με φωτογραφίες του που θα επέλεγε ο ίδιος. Τότε δεν ήταν διαδεδομένη η έκδοση φωτογραφικών λευκωμάτων. Το μόνο λεύκωμα που θυμάμαι πως είχε κυκλοφορήσει ήταν με τη δουλειά του φωτογράφου της αντίστασης Σπύρου Μελετζή. Ο Τάκης ο Τλούπας αντιπροσώπευε μια λυρική ματιά πάνω στη φύση και τα πρόσωπα.

Δεν τον ενδιέφερε να αποτυπώσει το γραφικό. Αποτύπωνε τη σιγουριά ενός κόσμου κι ενός τρόπου ζωής που ελάχιστα αλλάζει με τις διαδοχές των γενεών. Υπήρχε μια ομορφιά και μια απλότητα συμπαντική, γιατί οι εποχές και οι εκφράσεις των ανθρώπων, ήταν αρμονικά δεμένες, με τη ματιά και την ψυχή του καλλιτέχνη.

Ο τρόπος της ζωής του έμοιαζε με
Συνέχεια στην 29η σελίδα

*Ο Πηνειός στην περιοχή της
Γούντσας Λαρίσης, 1975.*

Αυγά για το εγγόني, 1960.

Μονή Δουσίκου, στον Άγιο Βησσαρίωνα Τρικάλων, 1963.

Συνέχεια από την 26η σελίδα

μια μοίρα την οποία ήθελε να πραγματοποιήσει, αποφεύγοντας κάθε τι που θα μπορούσε να τον ξεστρατίσει από το στόχο του.

Η ασάφεια των ιδιοτήτων με τις οποίες παρουσιάζομαι στον Τάκη Τλούπα ασφαλώς θα τον προβλημάτιζε, αφού υποθέτω πως δεν ήταν δυνατό να αποκρύψω την ερασιτε-

χνική μου σχέση με τις εκδόσεις. Δεν ξέρω αν τότε μπόρεσα να του δώσω να διακρίνει ότι πίσω από το ενδιαφέρον του εκδότη, το οποίο ήταν η αφορμή, κρυβόταν το ενδιαφέ-

ρον για μια γνωριμία που είχε ξεκινήσει πριν από πολλά χρόνια ερήμην του, και που για διάφορους λόγους είχε επανειλημμένα ματαιωθεί, μαζί με το κινηματογραφικό οδοιπορικό.

Νομάδες στην Γκιούλμπερη, όπου υπήρχε οικισμός με τις χαρακτηριστικές τετράγωνες καλύβες από χόρτο, 1964.

Ολύμπια στάση

Όταν θέλησα να δώσω μια μορφή στο λεύκωμα, αυτόματα η σκέψη μου πήγε στο βιβλίο «Γη των ανθρώπων» του Σεντ Εξιπερί. Δεν δίστασα να δώσω αυτό τον τίτλο στο φωτογραφικό λεύκωμα του Τάκη Τλούπα. Η γη μάς μαθαίνει για τον εαυτό μας περισσότερο απ' όλα τα βιβλία... «Ο χωρικός όταν οργώνει αποσπά λίγο λίγο κάποια μυστικά απ' τη φύση και η αλήθεια που αποκαλύπτει είναι παγκόσμια...», λέει κάπου ο Σεντ Εξιπερί. Κάπως έτσι γνώρισα τον φωτογράφο Τάκη Τλούπα.

Σαν τον εργάτη που ανακαλύπτει μέσα απ' τη δουλειά του ένα τρόπο ζωής και τον πλουτίζει με τη δική του πείρα. Και σήμερα δεκαπέντε χρόνια μετά την έκδοση, μιλώντας ως άνθρωπος χωρίς ιδιότητα πια δεν θα είχα άλλα λόγια να προσθέσω για τον εξαιρετο αυτό καλλιτέχνη και άνθρωπο πέρα από το βαθύτατο θαυμασμό μου για την τόσο τρυφερή και ολύμπια συνάμα στάση του απέναντι στη ζωή και τη δουλειά που με τόσο συνέπεια υπηρέτησε.

* Αντώνης Παπαϊωάννου, μηχανολόγος, που έφυγε από τη ζωή πριν από τρεις μήνες.

Τα αγαπημένα του «Αρχαία»

Ανακάλυψε, διέσωσε και φωτογράφησε με αγάπη προϊστορικές αρχαιότητες της Θεσσαλίας

Το κάστρο Αγριελιά. Βρίσκεται δίπλα στο ομώνυμο χωριό, στο βουνό Αντιχάσια του νομού Τρικάλων.

Το Γιώργου Χουρμουζιάδη

Καθηγητή της προϊστορικής Αρχαιολογίας στο ΑΠΘ

ΤΟΝ ΤΑΚΗ Τλούπα τον γνώρισα πριν από τριάντα χρόνια! Εκείνος τότε φωτογράφος στη Λάρισα κι εγώ αρχαιολόγος στο Βόλο. Εκείνος, δηλαδή, πάλευε με τις εικόνες, εγώ με το χώμα της ελληνικής γης. Εκείνος ανέβαινε στα βουνά με τις μηχανές του για να κυνηγήσει το φως. Εγώ έσκαβα με τις σκαπάνες μου τη γη για να κυνηγήσω τη σκιά. Ανισοαγώνες και οι δύο εδώ που τα λέμε.

Το χώμα είναι βουβό και για να βρεις μέσα σ' αυτό την πληροφορία, πρέπει να λασπωθείς, να ματώσεις, να γίνεις ένα μαζί του και στο τέλος να σου μείνει βαθιά στη συνείδησή σου, μπηγμένη σα στιλέτο στο κουρασμένο σου πλευρό, η σιωπή του. Η εικόνα, πάλι, αλλάζει από στιγμή

σε στιγμή, πρέπει να την κυνηγάς, να την ψάχνεις, όπως λένε οι νεοέλληνες. Γιατί η εικόνα είναι φως και το φως δεν πιάνεται. Πρέπει να εισαι μάστορας για να το φυλακίσεις, όπως είναι, στα μάτια σου, στη φωτογραφική μηχανή σου. Και ο Τάκης Τλούπας ήτανε όπως είναι και τώρα, ένας δεινός μάστορας που είχε και έχει χίλιους δυο τρόπους να αιχμαλωτίζει το φως. Οχι μόνο σαν φυσικό φαινόμενο, αλλά σαν ιστορικό και κοινωνικό υλικό, και μ' αυτό το υλικό να «περιποιείται» την ανθρώπινη μορφή.

Μετουσίωση

Σ' αυτήν την πάλη, στην πάλη να μετατρέψει το ατίθασο σύστημα - άνθρωπο και κοινωνία ή άνθρωπο και ιστορία - σε εικόνα, έβγαине και βγαίνει νικητής. Είχε και έχει τη δυνατότητα να κάθεται σχεδόν έξω α-

πό το σύμπαν και να σκηνοθετεί, όπως αυτός θέλει, τα στοιχεία του δικού του σύμπαντος. Καταφέρνει, με άλλα λόγια, ο Τλούπας να μετουσιώσει την πράξη, την αυτοτελή κίνηση, την ανθρώπινη μορφή, το τρεχάμενο νερό ή το στατικό χιόνι, το ζώο και το λουλούδι, το αρχαιολογικό εύρημα και τη μηχανή, τις ρυτίδες και τα χαμόγελα σε στοιχεία που χωρίς να χάσουν τη σχέση τους με την πραγματικότητα, να συνιστούν την ίδια στιγμή στοιχεία ενός άλλου κόσμου. Του κόσμου της ασπρόμαυρης φωτογραφίας του Τάκη Τλούπα.

Βέβαια, για να μιλήσει κανείς για τον Τάκη Τλούπα και να μην αδικήσει ούτε την ανθρώπινη ούτε την καλλιτεχνική του πλευρά, πρέπει να εκπονήσει μια πλήρη μονογραφία. Οι εφημερίδες όμως δεν παρέχουν τέτοιες πολυτέλειες. Κάποιος κρα-

τάει ρολόι ή μεζούρα και σου θυμίζει τα εσκαμμένα!

Διαλέγω, λοιπόν, κι εγώ κάτι από μια τέτοια υποθετική μονογραφία, για να πω ότι ο Τλούπας δεν είναι μόνο ένας ευαίσθητος φωτογράφος, δεινός εικονογράφος και μεταποιητής της ζωής. Είναι ένα πρόσωπο που σε κατακτά με τη σιωπή του, γιατί ό,τι έχει να πει το λέει με τις φωτογραφίες του. Σε κατακτά, λοιπόν, με αυτό που είναι. Σε κατακτά με όλα αυτά που είναι. Ο Τλούπας οδοιπορεί, αναρριχάται, δουλεύει το ξύλο, κατασκευάζει γενικώς, δουλεύει τα πριόνια, τα καλέμια, τα ροκάνια, τα τσεκούρια, κολλάει, ξεκολλάει και πάνω απ' όλα αγαπάει τις αρχαιότητες, ιδιαίτερα τις προϊστορικές αρχαιότητες, τα πέτρινα εργαλεία και τα πήλινα ειδώλια.

Έχει άδεια συλλογέα και γι' αυτό ό,τι βρει από αυτά τα αγαπημένα

Ειδώλια Μέσης Νεολιθικής εποχής (6000-5000 π.Χ.). Πρόκειται για ευρήματα του Τάκη Τλούπα.

του «ζούδια» το μαζεύει, το καθαρίζει, το φωτογραφίζει και το σπιτώνει στη βιτρινούλα που έχει φτιάξει γι' αυτό το σκοπό στο εργαστήριό του. Αυτή η αγάπη για τις προϊστορικές αρχαιότητες μας έφερε κοντά. Αυτή η αγάπη μου έδωσε τη δυνατότητα να αποκρυπτογραφήσω κάτι από τα μυστικά της βαθιάς του συνείδησης.

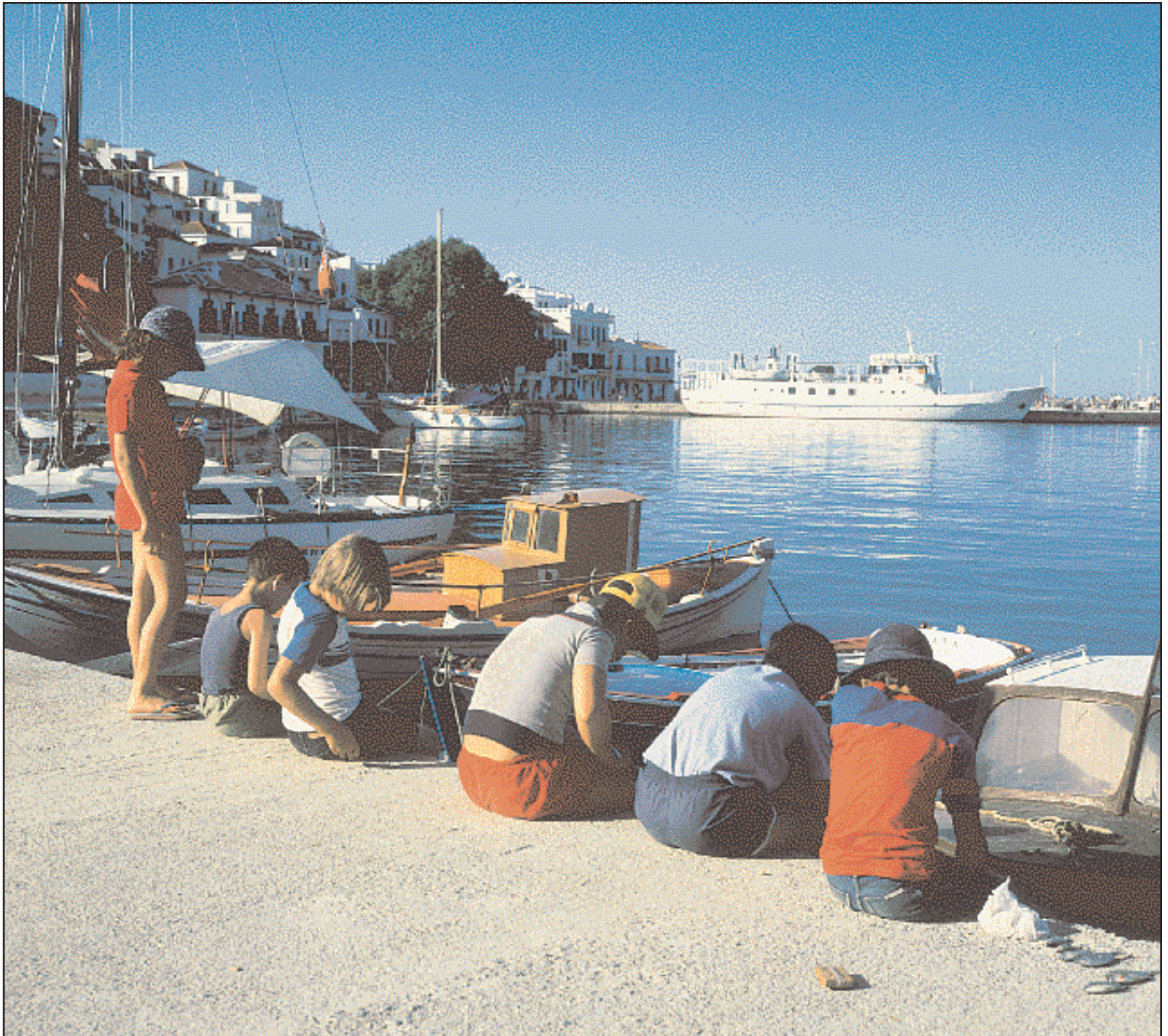
Γιατί ο Τλούπας δεν φτάνει στην αγάπη αυτών των μικρών προϊστορικών «πραγμάτων» μέσα από το δρόμο μιας εξεζητημένης, διδαγμένης αισθητικής, αλλά μέσα από τους δρόμους της προσωπικής του ζωής, που τον οδηγούν αλάνθαστα να εκτιμήσει τη φύση, την παράδοση, την ομορφιά, και, τότε που πρωτογνωριστήκαμε, το καλό τοίπυρο συνοδευμένο βέβαια με τα πρωτότυπα μεζεδάκια της Τούλας, της ανεκτίμητης συντρόφισσάς του.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν μπόρεσα να καταλάβω, γιατί η γραφειοκρατική υστερία της αρχαιολογικής υπηρεσίας, της Εφορίας Αρχαιοτήτων της Λάρισας άρπαξε μέσα από τη θερμή και νομίμα αρχαιοσυλλεκτική αγκαλιά του Τάκη Τλούπα τη μικρή αρχαιολογική του συλλογή. Γιατί, ακόμα μια φορά, η γοητεία των καταλόγων, των καταστιχών, του κακώς εννοούμενου αρχαιοπροστατευτισμού νίκησε την ειλικρίνεια της ανθρώπινης ανιδιοτέλειας και αφαίρεσε το δικαίωμα από έναν συμπαθέστατο ιδιώτη, από έναν δεινό μεταμορφωτή του χάους σε εικόνα να «συζεί» με τα αγαπημένα του «Αρχαία».

«Ο αδελφός μου ο Τάκης»

Ανέκδοτο γράμμα από τον γλύπτη Φιλόλαο για τον μεγάλο Λαρισαίο καλλιτέχνη Τάκη Τλούπα

Το λιμάνι της Σκοπέλου, 1980.

ΤΟ 1989, οι φίλοι του Τάκη Τλούπα τίμησαν το Θεσσαλό φωτογράφο οργανώνοντας μια συνάντηση σε ταβέρνα της Λάρισας. Ηπιαν κρασί, τραγούδησαν, θυμήθηκαν παλιές ιστορίες και μίλησαν όλοι για το φίλο, τον άνθρωπο και τον καλλιτέχνη Τλούπα. Μερικές μέρες πριν είχαν τηλεφωνήσει στον Φιλόλαο, τον γλύπτη που διακρίνεται στο Παρίσι, και τον ζήτησαν να γράψει δύο λόγια για τον αδελφό του Τάκη. Αυτό το γράμμα που δεν διαβάστηκε, γιατί έφθασε μετά την εκδήλωση, δημοσιεύει σήμερα η «Κ».

Παρίσι 13-3-89
Αγαπητέ Παύλο

Μου ζήτησες δυο λόγια για τον αδελφό μου τον Τάκη.

Ο Τάκης είναι σοφός. Έχει τη σοφία μέσα του από ένστικτο. Φαίνεται αυτό όταν με δυο λόγια εκφράζει μια κατάσταση, παίρνει μια θέση σε μια ιδεολογία.

Όταν ο φίλος του ο Καλυβιώτης του μιλάει επί ώρες για την «απελευθέρωση του ανθρώπου, για τις θυσίες που πρέπει να κάνουμε για να πάψει η εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο κ.ά.», ο Τάκης του απαντάει με τρεις λέξεις: «Δεν είμαι ήρωας Κώστα».

Όταν βλέπω δίπλα στα μεγαλειώδη τείχη του κάστρου του Πλατα-

μών τις ηλεκτρικές κλώνες της ΔΕΗ που ουρλιάζουν και του λέω του Τάκη, μα τι πράγματα είναι αυτά; Δεν μπορούσαν να βάλουν 50 μέτρα υπόγειο καλώδιο; Ο Τάκης απαντάει «Έγινε μελέτη» και τα εκφράζει όλα.

Ο Τάκης έχει την αγάπη της τελειότητας για οποιαδήποτε δουλειά αναλαμβάνει και για τη φωτογραφία ακόμα περισσότερο. Έχει γι' αυτούς που φωτογράφησε, αυτή την αγάπη και φιλία καταφανή. Η φωτογραφία του «Οδυσσέα στη βροχή» δείχνει αυτή τη σχέση του φωτογράφου με το βοσκό, το μοντέλο του.

Ο Τάκης δεν κάνει αισθητική ανάλυση, άλλωστε υπάρχει; Για τη φωτογραφία που θα τραβήξει, η αισθητική δεν τον απασχολεί, και καλά κάνει. Φωτογραφίζει από ένστικτο και είναι το πιο αλάνθαστο μέσο.

Η κολοσσιαία δουλειά που έχει κάνει και το απέραντο αρχείο είναι πολύτιμα για τις μέλλουσες γενιές.

Μα να σταματήσω να μιλάω έτσι γιατί αρχίζει και μοιάζει σαν επικηδειος λόγος, ενώ ο Τάκης είναι λεβεντιά και συνεχίζει τη δουλειά του όπως πάντα.

Γεια και χαρά σ' όλους σας.

Φιλόλαος